

**Местна комисия за борба срещу противообществените прояви
на малолетните и непълнолетните**
6000, Стара Загора, бул. „Цар Симеон Велики” № 102, етаж 1, офис 4, телефон 042/ 605516
e-mail: szmk_vateva@abv.bg

Дейност на Местната комисия за БППМН Община Стара Загора 2014 година

Децата на Стара Загора на фокус

ДОКЛАД

Преди 25 години, чрез приемането на Конвенцията на ООН за правата на детето, светът даде важно обещание на децата, че ще направи всичко по силите и възможностите си, за да защити и утвърди техните права – да живеят и растат, да учат, да бъде чуто гласът им и да достигнат пълния си потенциал за развитие. Конвенцията утвърждава общото разбиране на необходимостта от закрила на детството като определящ период за развитието на всяко човешко същество. Съвременните условия поставят все по-сериозни предизвикателства пред обществото в усилията му да осигури правилното израстване на децата и младите хора. За да преодолеем тези предизвикателства, имаме нужда от нов начин на мислене и нов начин за осъществяване на нашата мисия. В изпълнение на регламентираните си в Закона за БППМН правомощия и компетентна ангажираност Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните (МКБППМН) към Община Стара Загора превърна Конвенцията и Закона в пътеводител за развитието на подрастващите. Чрез поредица разнообразни дейности, иновативни подходи и нови идеи, екипът на местната комисия направи своеобразен „прочит” на нормативните документи, касаещи децата. Само рутинната дейност не е достатъчна, за да направим тази визия реалност за всяко дете. Широката превантивна дейност на МКБППМН осигури възможности за по-ефективна защита интересите на децата, утвърждаване на отговорностите им и предостави условия за активното им включване и участие в обществото. Нашата роля е да координираме и укрепваме партньорствата на организации и институции в професионална мрежа, както и да привлечем погледа на старозагорската общност в полза и подкрепа на децата, особено на тези с отклоняващо се поведение.

I. Организационно състояние на местната комисия (законосъобразност на състава)

Във връзка с чл. 6, ал. 2 от ЗБППМН и съгласно заповед № РД-25-1866 от 26.09.2012 г. на Кмета на Община Стара Загора г-н Живко Годоров в състава на комисията са определени **председател и 14 членове**, които са институционални представители, ангажирани в сферата на правото, образованието и здравеопазването, обществения ред и сигурността, експерт от РИО на МОН, директор на Дирекция ДСП, инспектори от ОДМВР и ДПС към РУ „Полиция”, общински съветници от ПК по ОНЗПИД.

Председател на МКБППМН през отчетния период:

Зам.-кмет на Общината Иванка Сотирова по силата на Заповед № РД-25-2204 от 02.12.2011 г. на г-н Живко Годоров – Кмет на Община Стара Загора.

Секретар на МКБППМН - Донка Вътева и съгласно чл. 6, ал. 3 от ЗБППМН е в щата на общинската администрация към отдел „Образование, младежки дейности и спорт” (ОМДС), назначен по трудови правоотношения.

Съобразно големината на Община Стара Загора и липсата на комисии по кметства се налага кадрово обезпечаване с допълнителна щатна бройка. Към местната комисия работи **специалист Диана Иванова**. Длъжността е крайно необходима с цел разширяване на дейността в посока широка и ранна превенция по предотвратяването и борбата срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните. Акцентът в работата е да координира взаимодействието с 36 УКПППУ към общинските училища и 3 ДДЛРГ, както и при изпълнение на превантивни програми през свободното време на децата.

II. Дейност на комисията

Социалната и икономическа ситуация в България поставя много деца и семейства в риск от извършване на противообществени прояви и престъпления. Този проблем, макар и не нов, не престава да бъде актуален. Наличието на възможности за оптимизиране на превантивната дейност дава достатъчно основания за работата на институциите и гражданското общество в тази посока. Създаването на собствени, местни програми и планове на МКБППМН, спомага за фокусиране към най-важните цели, проблеми и нужди на общинско ниво, както и правилен избор на подходи и мерки за справяне с тях. Дейността се развива по всички направления, в пълна обективност и прозрачност, така че всяко решение да е адекватно и навременно, напълно отговарящо на нарастващите нужди на подрастващите, техните родители, настойници, учители и обществени възпитатели.

Международна и национална законодателна и стратегическа рамка

- Международни и национални нормативни актове, регламентиращи стандарти за закрила на децата
- Стратегия на Съвета на Европа за правата на детето 2012-2015 г.
- ЗБППМН
- ЗЗД
- Конвенция на ООН за правата на детето
- Национална стратегия на детето 2008-2018 г.
- Стратегия за превенция на престъпността 2012-2020 г.
- Изисквания, указания, наредби и писма на ЦКБППМН към Министерския съвет
- Наредби и Заповеди на Кмет и Областен управител
- Общинска програма за закрила и развитие на децата на Община Стара Загора за 2014 г.

Цели и приоритети

- **Широка интензивна и ранна превенция**
- **Ранна превенция и откриване на симптоми за извършване на криминални деяния**
- **Дейности за ограничаване на криминалната активност на ромските деца.** Разширяване работата на екипа на МК в приемните на Центъра за социална превенция и психолого-консултативната дейност, в селските райони и в ромския квартал в града, съобразно **Национална стратегия за интегриране на ромите 2012-2020 г.**
- **Превантивна работа с родителите**
- **Общопревантивни дейности, свързани със свободното време на децата.** Индивидуална корекционно-възпитателна дейност и интегриране на децата с рисково поведение в инициативи, организирани през свободното време
- **Взаимодействие и съвместни инициативи с УКПППУ**
- **Разширяване и укрепване на партньорската мрежа**
- **Правораздавателна, съдебна система. Защита на децата от всякакви форми на злоупотреба, насилие и експлоатация**
- **2014 година – година на правата на детето.**

През отчетната година МКБППМН проведе 5 пленарни заседания и 11 заседания на оперативното бюро с членовете и с активното участие на председателя.

Водещи теми

1. Приемане на годишен доклад за дейността на МК за 2013 г.
2. Приемане състава на обществените възпитатели за 2014 г.
3. Обсъждане разпоредби и указания на ЦКБППМН
4. Приемане предложения на членовете на МКБППМН за дейности за план-програма за 2014 г.
5. Обсъждане на мерки за организационно укрепване и преодоляване синдрома на професионално прегаряне на екипа
6. Екипно обсъждане на казуси от практиката на обществените възпитатели
7. Набелязване мерки за повишаване на сигурността на децата и превенция на противоправното поведение на малолетните и непълнолетните през ваканционните месеци
8. Предстоящи задачи и разглеждане на проект за лятната превантивна работа
9. Обсъждане на предложения за разширяване на партньорската мрежа
10. Приемане на програма „Ваканция 2014” с членове и обществени възпитатели
11. Запознаване с оперативния план за организацията по превантивната работа с УКПППУ-преразпределяне на училища, села, деца, за които отговарят обществените възпитатели.
12. Утвърждаване списък на темите по ранната превенция, седмичен график за консултации в превантивния център и приемните по селата
13. Резултати и оценка на извършената от обществените възпитатели работа в качествено и количествено отношение на ежемесечни заседания на оперативното бюро
14. Периодично провеждане на работни срещи с обществените възпитатели във връзка с предстоящи и текущи задачи

Част от основните разисквани въпроси:

- Наредби, указания и задачи, поставени, подчинени и съобразени с изискванията на ЦКБППМН към Министерския съвет
- конкретни ангажменти по изпълнение на възпитателните мерки, наложени на малолетни и непълнолетни лица, според ЗБППМН, резултати
- оформяне и актуализиране на документи по досиетата - личните и на децата
- ежемесечно обсъждане заявките за лекции по превенцията и включване в график за посещенията в общинските училища и селата
- периодично запознаване с проблеми, касаещи работата в приемните по селата
- предложения за насочване на деца към подходящи извънучилищни дейности
- екипно разрешаване на казуси и набелязване мерки за социална закрила на нуждаещи се.

Дейности и инициативи в изпълнение на решението на ЦКБППМН от 11.03.2014 г. относно приетите приоритетните области на дейност

Наличието на противообществените прояви при маловръстните формира необходимост от иновации в обучението на учители, социални работници, родители и специалисти, работещи с деца. За противодействието на противообществените прояви е необходимо да бъдат мобилизирани всички институции, ангажирани с обучението, възпитанието, развитието и социалното адаптиране на малолетните и непълнолетните.

Ранна превенция и откриване на симптоми за извършване на криминални деяния Работа в училищата

Практиката показва, че проявите на агресия, на провокативно или противоправно поведение, се наблюдават най-напред в училището. Училището е мястото, където може да се осъществява най-ранната превенция и където е възможно информацията да стигне до по-голям брой деца. Приоритет в нашата дейност е да се поддържа устойчива връзка с представителите

на училищни институции, с цел да се консултира работата, да се подпомага хода на изпълнение на плановете за действие по превенция с учениците, както и да се предоставя подкрепа при евентуални трудности, отклонения в поведението на децата и проблеми с родителите, т.е. да се съдейства в цялостния процес на образованието и възпитанието на подрастващите. За по-висока ефективност в комуникацията и взаимодействието на МКБППМН и училищата е създадена организация, според която всеки обществен възпитател се ангажира компетентно и отговорно за преодоляване на тези проблеми конкретно в две училища.

Директорите или УКПППУ сигнализират за проблемни деца и ни търсят за съдействие в работата с тях. Педагогическите съветници и училищните педагози са тези, с които се изясняват причините, мотивите, обстоятелствата и факторите, довели до асоциално поведение. Съвместно набелязваме мерки за корекция в поведението и как да променим нагласите. Проведени бяха поредица от междуинституционални срещи по сигнали на директорите на няколко общински училища по повод на проблемни ученици, цели паралелки, както и конфликти между родители. Целта е да се използва ресурсът и авторитетът на обществения възпитател. В по-специфични случаи деца и родители са насочени за дългосрочна подкрепа към Центъра за превантивна и психолого-консултативна дейност към МКБППМН. В тази връзка и по повод индивидуалната корекционно-възпитателна работа за отчетния период са осъществени:

- 62 срещи с директори на училища и ДДЛРГ
- 183 срещи с УКПППУ и педагогически съветници
- 150 срещи с класни ръководители и учители
- 44 срещи с ментори от ДДЛРГ.

Ежемесечните посещения на обществени възпитатели в основни училища в селата Братя Кунчеви, Дълбоки и Калояновец и срещи-разговори с директорите дават възможност за своевременна намеса и подкрепа.

В Програмата от теми за беседи, лекции, дискусии, тренинги и обучения, мултимедийни презентации и филми през учебната година предложихме дискусии за учители на теми „Няколко начина за разпознаване на домашното насилие“ и „Социално-психологически аспекти на трудния ученически клас“.

Дейности за ограничаване криминалната активност на ромските деца

Чрез дейността на изнесените приемни в селата Дълбоки, Братя Кунчеви, Калояновец и ромския квартал в Стара Загора се разшири обхвата на въздействие върху рискови групи, предимно от ромска етническа общност. Четирима обществени възпитатели оказват консултативна и методическа помощ при конкретни случаи, набелязват превантивни мерки за ограничаване противообществените прояви, обсъждат случаи на застрашени от отпадане ученици, деца жертва на насилие и такива с проблеми в общуването и училищните изисквания.

Приемната в административно бюро „Лозенец“ в ромския квартал е отворена за консултации всяка сряда от 11,30 до 12,30 часа. Общественият възпитател проведе много срещи и разговори с жители на квартала, които споделяха своите проблеми.

Най-чести посетители на приемната бяха:

- родители и деца, на които е наложена възпитателна мярка по чл. 13, ал. 1, т. 5
- родители, които търсят съвет за подходящо за детето им училище след 7-ми или 8-ми клас
- възрастни хора, които сами полагат грижи за внуците си – търсят съдействие при контрола над децата
- роми, навършили 16 години, но прекъснали образованието си поради ранен брак и търсещи съвет могат ли да продължат да учат и къде
- деца, с които общественият възпитател е работил преди месеци или години

Много от децата продължават срещите си с обществения възпитател дори и след отпадане на мярката за възпитателен надзор, търсят съвет или одобрение за свои дела.

Въпроси и казуси, с които се среща общественият възпитател в приемната:

- къде да продължат образование децата след 7-ми и 8-ми клас
- недоволство от факта, че са спрени социални помощи и детски надбавки след продължителни неизвинени отсъствия на децата им от училище („Разбирането”, че посещението на училище е личен въпрос)
 - търсят съдействието на обществения възпитател за преместването на детето в друго училище или връщането му в училище, в което е било преди, но е отпаднало поради заминаване за чужбина за определен период
 - проведени са беседи с възрастни роми, отглеждащи сами внуците си поради заминаване на родителите в чужбина. Оказана им е консултативна помощ при справянето с трудностите, с които се срещат при възпитанието и контрола над децата
 - роми, навършили 16-годишна възраст, но не успели да завършат основно образование поради ранна женитба или други причини бяха насочени от обществения възпитател да продължат образованието си в училища, които предлагат самостоятелна форма на обучение.
 - майка търси съдействие от обществения възпитател за връщане на „откраднатата” ѝ дъщеря от дома на „крадеца”. Съвместните усилия на районния инспектор и възпитателя връщат момичето у дома и в училище.
 - търсят при решаването на социални въпроси и дори за намиране на работа.

По Програмата от теми за беседи, лекции, дискусии, тренинги и обучения, мултимедийни презентации и филми през учебната година, в двете ромски училища в града са реализирани 20 беседи с 489 ученици в час на класа на теми: „Образованието – шанс за ромските деца” и „Ранните ромски бракове или как традицията среща закона”.

Важен партньор като цяло при решаване на проблеми на ромската етническа общност е СНЦ „Свят без граници”, с които реализирахме съвместни кампании в ромския квартал „Лозенец”:

14 февруари - по случай деня на влюбените „Свети Валентин” доброволци от лидерската група организираха здравна викторина на тема ХИВ/СПИН”с награди

17 май - провеждане на информационна кампания и безплатни изследвания за ХИВ/СПИН и СПИ в Здравно-социален център в ромския квартал с 300 обхванати

1 декември - раздаване на здравно-образователни материали в ПГСД „Недьо Ранчев” на 100 ученици.

Активното включване на деца от ромска общност в летните превантивни програми се затвърждава за поредна година. Съдействие и подкрепа за интегрирането им в дейности през свободното време получаваме от младежки лидер на СНЦ „Свят без граници”, доброволец към местната комисия.

На 17 март секретарят участва в Областна конференция „Общинско планиране на политики за интеграция на ромите в българското общество”, където с представители на МТСП и МОН се представиха тенденции и възможности за дейности, свързани с интеграцията на малцинствата за залагане в бъдещите общински планове.

Превантивна работа с родителите

Отчитайки ежедневната отговорност на родителите във възпитателния процес издадохме и разпространихме наръчник за родители „Как да предпазим детето от престъпление”. Наръчникът е подготвен от авторски екип - експерти по превенция на детската престъпност към Главна дирекция „Национална полиция” – МВР, Институт по психология на МВР, Академия на МВР, Научноизследователски институт по криминалистика и криминология при МВР и ЦКБППМН към Министерския съвет. Водени от желанието да бъдем полезни на по-широка родителска аудитория и да дадем отговор на поредица от въпроси по възпитанието, издадохме този набор от информация, препоръки и съвети в тираж 500 бр. Наръчникът беше предоставен

на педагогически съветници, УКППУ и родителски настоятелства, родителите-участници в лятна превантивна програма, родители на деца с наложени възпитателни мерки и партниращите институции и организации, с които Местната комисия взаимодейства. Целта беше да отворим пространство за подкрепа и доверие, както и да насърчим отговорното и позитивно родителство.

В Програмата от теми за беседи, лекции, дискусии, тренинги и обучения, мултимедийни презентации и филми през учебната година предложихме модул за работа с родители, касаещ: „Общуване с подрастващите”, „Тийнейджърите - как да общуваме с тях”, „Предизвикателствата пред съвременното семейство”, „Как да изградим адекватна комуникация с децата си”, „Причини за противообществените прояви на малолетните и непълнолетните – идеи за преодоляване”. Тематиката засилено беше застъпена при срещите-разговори с родителите на деца с наложени възпитателни мерки, в съответствие с нуждите им. С цел засилване на родителския контрол и във връзка със сигурността, живота и здравето на децата на родителите бяха припомняни Разпоредбите на чл. 8, ал. 3 от ЗЗД и Наредбата за опазване на обществения ред относно установения час и режим на посещение на обществени места. Запознати бяха и с предвидените санкции при нарушение.

Във връзка с правото на детето да живее с родителите си и да поддържа връзка с тях на 12 юли организирахме екодискусия и пикник за деца и родители „Под клоните на 700-годишния чинар” с участието на 18 деца и 18 родители.

Превенция, свързана с лятното свободно време на децата

Децата ни понякога допускат грешки и много лесно възрастните ги наричат лоши. Ние от МКБППМН към Община Стара Загора имаме различна философия - приемаме децата такива, каквито са и с общи усилия им помагаме да коригират поведението си. Запазвайки успешните модели и доказани добри практики, екипът ни продължава да предлага безрезервна подкрепа и компетентна юридическа, педагогическа и консултативна помощ на децата и техните семейства. Това е нашата житейска мисия и ние имаме потенциала да се справим в името на общата кауза - да защитим най-добрия интерес на децата.

Данните от анализите и опитът на Местната комисия показват, че по време на летните ваканционни месеци нараства броят на противообществените прояви. МКБППМН набеляза мерки и дейности за повишаване сигурността на децата и превенция на противоправното поведение на малолетните и непълнолетните през лятото.

- Съвместни специализирани проверки с РУ „Полиция” в райони на най-често скитащи, просещи деца, както клубове и нощни заведения
- Консултации на деца, родители по летен график
- Лятна превантивна програма **„ВАКАНЦИЯ 2014”**

Във връзка с широката ранна и интензивна превенция за пета поредна година членовете и обществените възпитатели от МКБППМН към Община Стара Загора организираха по свои идеи и контролираха реализацията на превантивна програма **„ВАКАНЦИЯ 2014”**. За сигурността на децата през свободното време на местно ниво, в ефективно партньорство и ангажирано, работиха представители на отговорни и потенциално отговорни институции и организации, центрове и клубове, работещи с деца и за деца, доброволци, родители, учители, медии.

Програмата **„ВАКАНЦИЯ 2014”** се проведе в периода 23 юни – 31 юли 2014 г. и е предназначена за децата до 18-годишна възраст, живеещи на територията на Община Стара Загора, пребиваващите през лятото в града и техни родители.

Програмата предостави безплатно пакет от 30 разнообразни инициативи за приятна и пълноценна ваканция на подрастващите в града. Посветена бе на „2014 – година на правата на детето“ по повод 25 години от приемането на Конвенцията на ООН за правата на детето. В тази връзка нейните послания бяха: **„ДЕЦАТА НА СТАРА ЗАГОРА НА ФОКУС”** и **„ДЕТСКИТЕ ПРАВА ИМАТ ЛИЦЕ И ИСТОРИЯ”**. Основно право на всяко дете е да има жизнен стандарт, съответстващ на нуждите на неговото физическо, умствено, духовно, морално и социално

развитие. Безспорна е отговорността на нашата институция да предложи на всяко дете възможност да се включи по избор в широк кръг от дейности. Децата, доброволно заявили се за участие, имаха възможност да упражнят основни детски права и свързаните с тях отговорности, обособени в 7 модула: право на живот и развитие, на образование, на физическо укрепване, на почивка, игра и културна дейност, гарантиране на безопасност вкъщи и навън; право на детето да живее с родителите си; право на здраве и закрила от употреба на наркотични вещества; право на специализирана грижа и подкрепа на децата с увреждания.

Програмата включваше ежедневно провеждащи се интерактивни обучения и игри, кинолектории, демонстрации, симулативни и ролеви игри, арт терапия, викторини, дискусии, работа с казуси, както и спорт, танци и много забавления, изцяло организирани и контролирани от секретаря, специалиста и обществените възпитатели. Децата се учеха да общуват пълноценно, да бъдат спонтанни, да овладяват гнева, да са толерантни, неагресивни, честни, да влагат душа в нещата, които правят и да се чувстват удовлетворени.

Участниците бяха провокирани да проявяват своите таланти, да усъвършенстват уменията си, да намират приятели и хоризонти за мечти. Дейностите от програмата подпомагат успешното справяне с някои от задачите на развитието, които стоят пред подрастващите и чието решаване гарантира тяхната сигурност и безопасност. В тази връзка е посветен един от модулите за превенция на рисковете от злополуки и наранявания при деца, както и модели на поведение за справяне с опасностите в бита и жизнената среда. За безопасността на децата се проведеха поредица от интерактивни обучения по превенция на виртуалното и реално насилие, по първа долекарска помощ, по превенция на пътния и водния травматизъм. Обособени в работни групи, децата даваха идеи и предложения, вземаха решения по казуси, касаещи безопасността.

Проведени бяха 30 събития на следните места в Стара Загора: зала Община Стара Загора; православен храм „Свети Николай“; парк „Пети октомври“; зала на БЧК; спортна зала на БСФС; Център по кариерно ориентиране; зала Младежки дом; Античен форум; Антична улица; парк „Бедечка“; Център за наука, култура и изкуство; Плувен басейн; НАОП „Юрий Гагарин“; Общинска спортна зала „Иван Вазов“; площадка на Граждански клуб „ЛИПА“; Ученическа спортна школа; зала РЗИ; ОУ „Пожарна безопасност и защита на населението“; Печатница „Дъга плюс“; офис на МКБППМН и Център за превантивна и психолого-консултативна дейност; Център за консултиране и подкрепа на деца в риск и родителите им към ГС „Алтернатива 55“; Областен информационен център.

Тези дейности са естествено продължение на превантивната работа в училище, но целта им е да ангажират деца в риск, с неустойчиво поведение и такива, които са будни и предпочитат пълноценно да организират ежедневието си през ваканцията. Ангажимент на нас, възрастните, е да подготвим млади граждани с активна гражданска позиция, като им дадем знания, образование и възпитание и им предоставим възможности, които да провокират активност, да се даде шанс и подходяща алтернатива на децата да правят повече, да се справят по-добре и да стигат по-далеч, съобразно своите интереси.

Общо 1224 ангажирани участници – деца на възраст от 5 до 18 години, от различни старозагорски училища, с различен социален статус, с различен етнос, в неравностойно положение, както и други от страната и чужбина, които гостуваха на града през лятото. С подчертан интерес се включиха децата от трите ДДЛРГ – 170 участници в различни прояви. В програмата участваха още: 22 деца, с които се извършва индивидуална корекционно-възпитателна работа, съгласно ЗБППМН; 18 родители-участници; 29 партньорски институции и организации; партньори-родители, учители, общественици и доброволци от Младежки общински съвет, БМЧК, Детска полицейска академия, ПГСАГ „Лубор Байер“, ПИЦ по зависимости, млади хора от клубове и центрове. Обединени от основния принцип „Човечеството е задължено да даде на детето най-доброто от себе си!“ и прегърнали идеята на МКБППМН в полза на децата на Стара Загора, безрезервната си подкрепа дадоха Обществения посредник на Община Стара Загора, ОД МВР, БЧК, ЦКО, ЦНКИ, РЗИ, ОИЦ, ГК „ЛИПА“, НПО

„Алтернатива 55”, СНЦ „Свят без граници”, Р Библиотека „З. Княжески”, отец Иван Катранджиев, клубове по бадминтон, волейбол, баскетбол и клуб за народни танци „Тракийци”, ТВ Стара Загора и ТВ Загора и др. Трайно се задържа ангажирането на едни и същи деца за пета поредна година, което е свидетелство за привлекателността на предлаганите дейности.

Изграждането на съвременната личност предполага комплексно взаимодействие между възпитателните фактори - общество, институции, семейство, училище, по отношение на личностното и социалното развитие на детето. Това е постигнато ефективно в програма „ВАКАНЦИЯ 2014” чрез използваните методи и подходи. Те са базирани изцяло на интерактивност и на иновативни възпитателни и образователни технологии. Основните подходи в работата са:

1. Изграждане на разнообразна, динамична и атрактивна среда, която да стимулира и мотивира децата към активност, любознателност, креативност, сътрудничество и учене чрез преживяване и действие.

2. Позитивни взаимодействия с възрастните – експерти и представители на различни професии и сфери на дейност, придобиване и разширяване на социалния опит на децата, усвояване от тях на модели на поведение и ценностно отношение към различни аспекти на обществения живот и заобикалящия ги свят.

3. Ефективно, устойчиво и развиващо се партньорство между институции и организации в името на децата.

Изключително разнообразни бяха методите, намерили място в Програмата. Една част от тях са:

- симулативни и ролеви игри;
- демонстрации, практически тренировки, спорт, танци, състезания;
- работа с казуси, беседи, дискусии, викторини;
- мултимедиен подход - анимационно фентъзи, презентации, кинолектории;
- методи за рефлексивна дейност – арт терапия, вербална и невербална комуникация,

преосмисляне на ценностите.

Приложените в Програмата методи и подходи осигуриха поддържането на устойчив интерес и висока мотивация на децата за участие. Важен и ефективен подход за ангажиране на деца с асоциално поведение е „връстници обучават връстници”.

Създадена беше отлична организация за популяризирането на предлаганите събития. Бяха изработени информационни материали - постери и флаери с описание на събитията от програмата, които бяха разпространени на електронен и хартиен носител във всички училища на Община Стара Загора, на ДДЛРГ, ЦНСТ и партньорските организации в едномесечна предварителна информационна кампания. По този начин в навечерието на 1 юни децата на Стара Загора получиха като подарък възможности за осмисляне на свободното си време през лятната ваканция. Програмата се популяризира чрез сайта на Община Стара Загора и страницата на местната комисия в социалната мрежа. Записванията за участие се извършваха в периода 2 - 20 юни в офиса на МКБППМН с подробно информиране на родители и деца. След стартирането ѝ на 23 юни ежедневно се публикуваше снимков материал във Фейсбук - страницата на комисията. Излъчени бяха 5 интервюта по Телевизия „Стара Загора“ и ТВ „Загора“ със секретаря на местната комисия и обществени възпитатели, деца-участници, в които бяха представени цели, дейности, очаквания от програмата. Партньорските организации паралелно отразяваха в медийното пространство съвместните инициативи.

На 17.11.2014 г., в навечерието на годишнината, МКБППМН презентира резултатите от програма „ВАКАНЦИЯ 2014” пред старозагорската общественост чрез видео-вербална презентация, плакат „Децата на Стара Загора на фокус”, дипляна за основните права на децата, посветена на годишнината. На всички партньори се връчиха почетни грамоти за принос в развитието на децата на Стара Загора и признателност за подкрепата в утвърждаване на техните права.

Основно доказателство за ефективността на Програмата е мащабността и активното участие, провокираният и проявен интерес от страна на целевата група.

Тази инициатива на МКБППМН и Центърът за превантивна и психолого-консултативна дейност към Община Стара Загора да предлага на децата възможности за полезно и приятно организиране на свободното време чрез лятна превантивна програма „ВАКАНЦИЯ” стана традиция. Какво сочи статистиката с езика на цифрите:

„ВАКАНЦИЯ 2010” - първата пилотна програма –20 инициативи с 297 участници;

„ВАКАНЦИЯ 2011” - в годината на доброволчеството - 15 инициативи с 276 деца и 29 родители;

„ВАКАНЦИЯ 2012” – под мотото „Всичко за вас, става с вас, деца!” - 25 инициативи с 554 участници - деца на възраст от 5 до 18 години и 18 техни родители;

„ВАКАНЦИЯ 2013” - 24 инициативи с 678 участници - деца от 5 до 18 г. и 12 родители, 26 партньори;

„ВАКАНЦИЯ 2014” - 30 инициативи с 1224 участници - деца от 5 до 18 г. и 18 родители, 29 партньори.

Програмата „ВАКАНЦИЯ 2014” събра деца с различни интереси и активност по модули:

Модул 1. ПРАВО НА ЖИВОТ И РАЗВИТИЕ. ПРАВО НА СВОБОДА НА ИЗРАЗЯВАНЕ И ЗАЧИТАНЕ НА МНЕНИЕ – общо 70 деца

23 юни - **„Права на детето” - 28**

Презентация на обществения посредник на Община Стара Загора и дискусия

24 юни - **„Духовно здраве и хармония чрез вечните християнски закони” - 42**

Беседа в православния храм

Модул 2. ПРАВО НА ОБРАЗОВАНИЕ. ПРАВО НА ДОСТЪП ДО ИНФОРМАЦИЯ, АДАПТИРАНА ЗА ДЕЦА – общо 216 деца

28 юли - **„По пътя на книгата” - 21**

Посещение в печатница

29 юли - **„Открий моя любим герой” - 14**

Състезание за любители на писаното слово

4 юли - **„Как да избира своята професия” - 34**

Кинолектория по кариерно ориентиране

7 юли - **„Професия и кариера” - 33**

Кинолектория по кариерно ориентиране

31 юли - **„Играем и се забавляваме заедно в обединена Европа” - 20**

Ролевы игри и интерактивни занимания в Областен информационен център

16 юли - **„Мегаум” - 56**

Анимационно фентъзи в Планетариума

11 юли - **„Езикът на тялото” - 38**

Практическо занятие с клуб „Диалог и дебат” ПГСАГ „Л. Байер”

Модул 3. ПРАВО НА ДЕТЕТО ДА ЖИВЕЕ С РОДИТЕЛИТЕ СИ И ДА ПОДДЪРЖА ВРЪЗКА С ТЯХ - 18 деца и 18 родители

12 юли - **„Под клоните на 700-годишния чинар” – 18 деца и 18 родители**

Екодискусия и пикник за деца и родители

Модул 4. ПРАВО НА ПОЧИВКА, ИГРА И КУЛТУРНА ДЕЙНОСТ. ГАРАНТИРАНЕ НА БЕЗОПАСНОСТ ВКЪЩИ И НАВЪН – общо 439 деца

25 юни - **„Лято с усмивки” - 74**

Пленер

21 юли - **„Игрите от вчера и днес” - 45**

Спортни и подвижни игри на открито

14 юли - **„В магията на танците” - 48**

Маратон от народни и латиноритми в ЦНКИ

9 юли – **Фотосесия – 42**

ГАРАНТИРАНЕ НА БЕЗОПАСНОСТ ВКЪЩИ И НАВЪН - 230

2 юли - „**Безопасно лято около и във водата**” - 48

Дискусия и викторина за водния травматизъм

3 юли - „**Помогни на приятел в нужда**” - 43

Демонстрации по първа долекарска помощ

8 юли - „**Безопасно въщи и навън**” - 28

Клипове по безопасност и дискусия съвместно с МОС

10 юли - „**С ум и сърце по света**” - 29

Интерактивно обучение по ориентиране за мобилност

23 юли - „**Аз се движа безопасно**” - 25

Интерактивни игри

24 юли - „**Безопасност на пътя**” - 37

Интерактивни игри и викторина с Детска полицейска академия

25 юли - „**За нашата пожарна безопасност**” - 20

Демонстрации в ОУ „Пожарна безопасност и защита на населението

Модул 5. ПРАВО НА ФИЗИЧЕСКО УКРЕПВАНЕ – общо 191 деца

30 юни - „**Да играем бадминтон**” - 59

Демонстрации и тренировка

15 юли – **Плуване** - 47

17 юли - „**Да играем волейбол**” - 55

Демонстрации и тренировка с клуб „Вереяволей”

22 юли - „**Да играем баскетбол**” - 30

Демонстрации и тренировка в УСШ

Модул 6. ПРАВО НА ЗДРАВЕ И ДОСТЪП ДО ЗДРАВНИ УСЛУГИ. ЗАКРИЛА ОТ УПОТРЕБА НА НАРКОТИЧНИ И ПСИХОТРОПНИ ВЕЩЕСТВА – общо 185 деца

1 юли - „**Моето здраве – моя отговорност**” - 28

Интерактивно обучение по здравословно хранене

27 юни - „**Алкохол, емоции, последствия**” - 57

Кинолектория и демонстрации с алкоочила

26 юни - „**Усмивкова терапия - 4**” - 72

Арт терапия и ролеви игри, съвместно с ПИЦ по зависимости

18 юли - „**Искам да кажа „НЕ**” - 28

Арт терапия и ролеви игри съвместно с ПИЦ по зависимости

Модул 7. ПРАВО НА СПЕЦИАЛИЗИРАНА ГРИЖА И ПОДКРЕПА НА ДЕЦАТА С УВРЕЖДАНИЯ – 25 деца

30 юли - „**Различни, но заедно**” - 25

Арт терапия и игри в Семейен център за работа с деца с увреждания и родителите им.

В 12 от инициативите 247 деца доброволно партнираха на МКБППМН на принципа „връстници обучават връстници” - БМЧК, МОС, ПИЦ, ДПА, клуб „Диалог и дебат”, клуб „Млад журналист”, клуб „Обективен поглед” и детски отбори към спортните клубове.

Лятната превантивна програма постигна траен позитивен ефект в посока:

- приятелства и социални контакти – създаване, поддържане и развитие на приятелства, правене на избор кои контакти и отношения са важни и трябва да се запазят и поддържат
- здраве и физическо укрепване – грижи за здравето и предпазване от болести, спортуване и игри, здравословен, екологосъобразен и безопасен начин на живот
- организации и институции – адекватно комуникиране с техни представители.

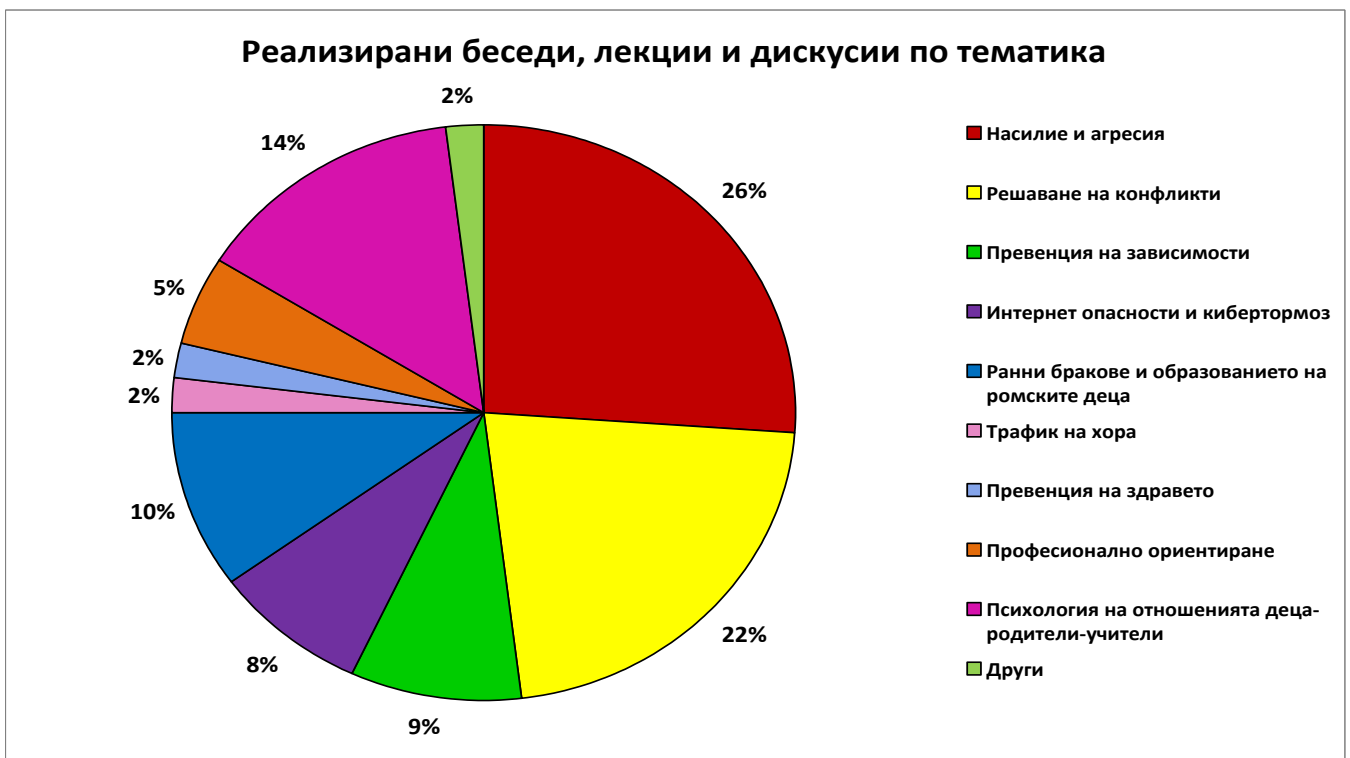
Отчитайки резултатите, **ВАКАНЦИЯ 2014**” се определя като един успешен модел за ефективно партньорство и взаимодействие на местно ниво, който получи признание на национално равнище. На официална церемония на 20.11.2014 г. в гр. София по време на конференцията „25 години Конвенция на ООН за правата на детето – българският поглед”, организирана от Държавната агенция за закрила на детето, бяха отличени победителите в

националния конкурс „В подкрепа на детската безопасност”, в който участваха 17 институции - детски градини, училища, читалища, клубове и школи за деца, домове и резидентни услуги за деца, лишени от родителски грижи, държавни институции, областни и местни администрации, неправителствени организации, фирми, медии и журналисти.

Най-високото отличие се присъди на Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните (МКБППМН) към Община Стара Загора, за реализирана лятна превантивна програма „ВАКАНЦИЯ 2014”. Плакетът за I-во място в националния конкурс за детска безопасност връчи г-жа Таня Радочай -представител на УНИЦЕФ за България. Председателят на ДАЗД, г-жа Ева Жечева, лично изказа поздравления към екипа на МКБППМН за принос в развитието на децата и утвърждаване на техните права.

Дейност по изпълнение на национални и общински планове и програми.

Във връзка с по-ефективната широка, ранна и интензивна превенция продължава инициативата на екипа да предлага Програма от теми за беседи, лекции, дискусии, тренинги и обучения, мултимедийни презентации и филми. Тя е предназначена както за ученици, така и за родители и учители. Предвид подчертания интерес към тази добра практика, в началото на всяка учебна година обогатяваме и разширяваме съдържанието на програмата с най-актуална тематика, свързана с проблемите на младите хора и техните потребности. По предложени от обществените възпитатели и утвърдени в Програмата 80 теми, класните ръководители подават ежемесечни заявки. Специалистът към МК изготвя график за всеки месец. Лекторите посещават часовете на класа, където съвместно с децата решават казуси от ежедневието, насочват към формиране на правилно поведение във взаимоотношенията, спомагат за изграждане на активна гражданска позиция.

Реализирани са 194 посещения в часа на класа с обхванати 4850 малолетни и непълнолетни, в т.ч. 12 групи с по 14 деца от ДДЛРГ на различна тематика.

Общински програми за превенция на насилието между деца, съгласно препоръките в Писмо №96/ 21.12.2006 г. на ЦКБППМН до председателите на МКБППМН

Ескалацията на агресивно и проблемно поведение налага необходимостта в работата по превенция на насилието да се използва междуинституционален подход на местно ниво. Комисията работи екипно и периодично обменя информация за поетите ангажименти по регистрираните случаи на насилие с ДПС, РП, ОЗД, УКППУ. Организирант се съвместни работни срещи с цел да се разпределят задачите по приоритет и ресурс, координират се действията за предотвратяване и установяване на насилието, прави се оценка на случая, насочва се детето към рехабилитация, при нужда се оказва подкрепа на семейството в Центъра за превантивна и психолого-консултативна дейност.

Анализът на случаите, по които работи МК, показва, че при децата, отглеждани в нарушена семейна среда, най-често се среща физическо и психическо насилие. Реалният живот (филми, компютърни игри, правилата на улицата) им натрапва идеята, насилничеството е печелившо поведение. В заявките за дискусии с ученици и родители, които подават УКППУ, се наблюдава подчертан интерес към темата за насилието и агресията (24%). При посещенията в часа на класа се повишава информираността на децата и нагласата им към утвърждаване на позитивни модели за справяне с конфликтни ситуации.

През цялата година са посетени 110 часове на класа в различни общински училища, в които 2750 деца са разговаряли с подготвени специалисти по темите: „Убедителни без агресия”, „Насилие в човешките взаимоотношения. Разлика между сила и насилие”, „Правото на силата или силата на правото” „Как да контролираме гнева си”, „Тормоз, конфликт и умения за общуване”, „Позитивното мислене – начало на решаване на конфликтите”, „Агресията и начините да бъдем силни”, „Конструктивно справяне с конфликти”, „Детската безопасност и училището”, „Тормоз и кибертормоз между деца в училищна възраст” и др. На повечето от тях са раздадени 150 листовки с правила за предпазване от насилие и информация относно „Насилие в детска и младежка възраст”, „Сексуално насилие”, „Насилие и дете”, „Интернет магията”.

МКБППМН участва в изпълнение на Общинска програма за закрила и развитие на децата с дейности по целите на приоритет IV: правораздавателна, съдебна система, защита на децата от всякакви форми на злоупотреба, насилие и експлоатация - повишаване осведомеността на обществото, децата и на техните семейства, относно правата на детето, насилието над деца и за стимулиране на активното им участие в противодействие на насилието. В тази връзка са реализирани съвместни проверки по превенция на попадането на децата на улицата.

Дейности по превенция на асоциалното поведение на малолетните и непълнолетните

година	Брой реализирани програми за превенция и противодействие на детското асоциално поведение	Брой лица, обхванати от информационни кампании за предотвратяване на асоциалното поведение сред децата	Брой консултирани деца и семейства чрез МКБППМН
2012	7	5087 ученици 205 родители	175 деца 37 семейства
2013	7	6653 ученици 184 родители	188 деца 42 семейства
2014	7	6675 ученици 191 родители	186 деца 51 семейства

При реализирането на дейности и мерки за социално и възпитателно въздействие върху асоциалното поведение се имат предвид обуславящите го криминогенните фактори: отношенията в семейството и микро-социалната среда, престъпна безотговорност и безнаказаност на някои родители; деформации в ценностната система и негативно отношение към правните и обществени норми; проблеми, свързани с безработицата и ниския жизнен стандарт; отпадане и необхващане на подлежащите на задължително образование; отчужденост и агресия между децата; личностни особености, ценностни дефицити и недостатъчен самоконтрол при проблемните деца; негативно въздействие на заобикалящата среда.

Задачи по Националната стратегия за борба с наркотиците (2014-2018 г.)

Продължава изпълнението на основните цели по Националната стратегия за борба с наркотиците (2014-2018 г.). МКБППМН чрез програми и конкретни дейности предоставя на подрастващите знания за същността на проблема, за опасностите от употреба на наркотици, формиране на антидрога ценности и нагласи, умения за устояване на натиск за употреба на дрога, ограничаване въвличането на нови малолетни и непълнолетни. Овладяването на проблема с наркотиците изисква обединените усилия на отговорно ангажираните институции, неправителствените организации и гражданското общество. Успешно се прилагат иновативни превантивни програми сред учениците, програми за свободното време на децата, като алтернативен подход по отношение на поведението, свързано с употребата и злоупотребата с наркотични вещества.

Обучения на специалисти по превенция на наркомани, теми, обхванати лица	Програми и проекти за превенция на рисковото поведение за употреба на наркотици	Програми за работа със семейства в риск и рискови групи деца проектите за превенция на рисковото поведение	Брой консултанти деца и семейства във връзка с употребата на наркотици	Издаване и разпространение на информационни материали	Брой информационни кампании и програми по превенция на наркоманиите	Брой лица, обхванати в информационни кампании и превантивните програми	Провеждане на проучвания за нагласите за употреба на наркотични вещества	Брой лица, обхванати в проучванията
6 теми 30 лица	2 програми 10 теми 500 лица	1 програма 10 теми 50 лица	10	500 бр. предходни години, 700 раздадени	2 кампании, ежемесечни лектории и филми	600 лица	-	-

Дейности по изпълнение на задачите за осъществяване на целите:

- ✚ 9% от всички реализирани беседи по Програмата за беседи, лекции, дискусии, тренинги, презентации и филми са на тази тематика. По заявки на училищни комисии са проведени 18 дискусии и презентации и са обхванати 450 деца. Продължават ежемесечните лектории на теми: „Информираният избор – знанието спасява. Помощ за приятел, употребяващ психоактивни вещества”, „Дрога!? Дали да не опитам?”, „Разпознаване на наркоманно поведение при подрастващите”, мултимедийни презентации „Наркотични и упойващи вещества”, „Не на дрогата” и „Превенция и противодействие на наркоразпространението в районите на училищата”

- ✚ Разширяване на взаимодействието и съвместните инициативи с Общински съвет по наркотичните вещества като ангажиран партньор в превенцията на местно ниво

- ✚ Насочване на деца с такива проблеми, както и техните родители за консултации в ПИЦ по зависимост

- ✚ Като мярка за осъществяване на контрол на МКБППМН бяха проверките в питейни и заведения за хазарт на мобилни групи

- ✚ Раздадени са информационни материали в кампании и в часовете на класа.

Дейности по Национална програма за предотвратяване и противодействие на трафика на хора

През последните години идеята за младежка мобилност се утвърди като ключов приоритет на Европейската комисия, като основен инструмент за мотивация за участие в образование и обучение през целия живот, за подобряване на професионалния избор и изграждането на чувство за глобалност и принадлежност към Европа и света.

На 10 юли в лятната превантивна програма в интерактивното обучение по ориентиране за мобилност „С ум и сърце по света”, чрез презентация, игри и дискусии 29 деца се запознаха с различните аспекти на пътуването в чужбина, с ползите, предимствата и рисковете от предприемането на такова начинание. По-богатата обща култура, знанията и уменията за справяне в различни ситуации са ефективна превенция на трафика на хора. Обучител беше обществен възпитател - национален посланик на мобилността.

В 2% от общо реализираните беседи и дискусии в училищата са обсъдени и дискутирани темите: „Робството на 21 век – трафик на хора”, „Новото лице на трафиканта”, „Трафик на хора”. Посетени са 4 часа на класа със 100 обхванати деца. Осъществени са прожекции на филма „Отвори очи” с последващи дискусии, в които е отделено специално внимание за рисковите ситуации, които биха могли да създадат предпоставки за сексуални посегателства. Колкото по-информирани са малолетните и непълнолетните, толкова по-трудно стават мишена на измама.

Мерки по превенция на противообществените прояви и престъпления, свързани с ж.п. транспорта в съответствие с Писмо №71/25.09.2007 г. на ЦКБППМН

За отчетния период са образувани възпитателни дела на 3 малолетни лица по повод хвърляне камъни по жп-релси, в резултат на което нанасят повреда на движещия се влак. В тази връзка и с оглед превенцията и противодействието на този вид деяния МК и РУ „Транспортна полиция” работи по програма от предходни години. Проведени са разговори с ръководствата на училищата, намиращи се в близост до железопътни линии, с цел повишаване контрола над невралгичните места. В такъв рисков район са ОУ „Самара” и I ОУ „Георги Бакалов” и някои от селата. По време на беседите и дискусиите по други теми в тези училища лекторите не пропускат да напомнят за този проблем.

Дейности по разпознаване, идентификация и корекционно-възпитателна работа с ненавършили пълнолетие деца, споделящи идеи или принадлежащи към организации с екстремистки или радикален характер

Екипът на МКБППМН е преминал през обучение и разпознава признаците за идентификацията на деца, споделящи такъв вид идеи. В отчетния период няма случаи, по които да са регистрирани сигнали от такъв характер.

Дейности и инициативи, предприети във връзка със социалната закрила на малолетни и непълнолетни, нуждаещи се от помощ (чл. 10 от ЗБППМН)

Както и в предходни години, обединени около отговорността, че правим всичко за най-добрия интерес на детето, резултати даде издирването и подпомагането на малолетни и непълнолетни, които се нуждаят от подкрепа. Комисията като структура на общината и съгласно специфичната социално-превантивна дейност, която се възлага от Закона за БППМН, координира, изпълнява и реализира задачите си съвместно с инспекторите от ДПС, ОЗД и органите на образованието на Община Стара Загора. В края на отчетния период на 22 деца е предоставена полицейска закрила по ЗЗД на следните основания: детето е обект на престъпление, има непосредствена опасност за живота и здравето му или опасност да бъде въввлечено в извършване на престъпление, ако е изгубено или в безпомощно състояние, ако е останало без надзор. На 9 деца и техните семейства е предоставена социална услуга от ДСП, след като са преминали през възпитателно дело и е разгледан социалния им статус - 4 деца са насочени към услуга, предлагана в Център за обществена подкрепа (ЦОП), за 6 деца са осигурени мерки за закрила в Кризисен център, 1 дете е насочено към ЦНСТ. На 2 деца са предоставени и двете социални услуги – ЦОП и Кризисен център.

Взаимодействие на МК с ВУИ, СПИ, поправителни домове и условно осъдени.

Подпомагане на деца, настанени в СПИ, ВУИ и осъществяване на контакти с тях

С решение на Районен съд Стара Загора към края на отчетния период настанените по предложение на МК към Община Стара Загора във ВУИ са общо 11 лица, 1 непълнолетна в СПИ и 2 непълнолетни в Поправителен дом. През 2014 г. на 4 лица е наложена възпитателната мярка по чл. 13, ал. 1, т. 13. Осъдените непълнолетни лица се водят на специален отчет от ИДПС. В случаите на извършване на противообществена проява от същите за тях се определя обществен възпитател, съгласно чл. 41, ал. 1 т. „а” и т. „б”. В един от случаите на лице с присъда общественият възпитател съдейства за разрешаване на битови проблеми. Комисията поддържа пряка връзка с Областна служба „Изпълнение на наказанията”, сектор „Пробация”. Диалогът тече в посока съгласуваност, срещи и възможност за съвместна корекционна работа в случаи на непълнолетни лица с наложени възпитателни мерки.

На осн. 34 от Правилника на ВУИ всяко освобождаване за отпуск се предшества от писмо на директорите на СПИ или ВУИ до МК и инспекторите ДПС. МК изпраща писмени становища в срок, а понякога съгласуването е по телефона. Преди това се изпращат оценки за поведението от съответното ВУИ или СПИ за нашите настанени. Не всички от тях получават потвърждение за освобождаване. По време на ваканция се следи отблизо поведението на малолетните и непълнолетните от обществените възпитатели, които изготвят доклад за периода на надзора. Съдействие се оказва в случаи, когато настанените са в бягство от интерната или не се прибират в срок след ваканция. Посещават се домовете им, разговаря се с родители или настойници, върху които се въздейства с цел завръщане в институцията. Отговорно съдействие в тази връзка оказват кметовете в селските райони. Немалка част от семействата на децата са с нисък социален статус и възпитателен ресурс и се налага намеса и подкрепа. Често се случва да губят лични документи, за което се обръщат и получават адекватна помощ при уреждането им. Не са малко случаите, в които се подаряват дрехи и обувки, както на децата, така и на родителите им.

Във връзка с оценка на поведението, успеха и адаптацията на настанените във възпитателно-корекционни заведения: ВУИ „Св. Св. Кирил и Методий” с. Керека, обл. Габрово, СПВУИ „Христо Ботев”, с. Подем, обл. Плевен, ВУИ „Н.Й.Вапцаров”, гр. Завет, ВУИ „Ангел Узунов”, гр. Ракитово, обл. Пазарджик и СПИ „Христо Ботев”, с. Драгоданово, обл. Сливен, се осъществява двустранна устойчива комуникация. В разговорите директорите, класните ръководители, психолозите и възпитателите, пряко работещи с нашите настанени деца, споделят конкретни проблеми от ежедневието. В края на учебната година ни изпращат характеристика и оценка за поведението на всяко от настанените деца. За голяма част от тях обратната връзка е положителна. Проявяват похвален стремеж за наваксване на пропуските си в образованието, обогатяване на речника, често са носители на грамоти и отличия в сферата на спорта и изкуствата. При завръщане за ваканция много често децата посещават първо офиса на МКБППМН, преди да се приберат при своите близки. Искрено споделят за добрата грижа и отношение в интернатите и условията, които са значително по-добри от тези на семействата им. Почти всички показват позитивни нагласи и промени в полза и в отговор на техните дефицити и потребности.

През отчетния период е освободено 1 лице от ПД, поради изтърпяване на наказанието си. Един от настанените във ВУИ, бивш възпитаник на ДДЛРГ, навърши пълнолетие и беше освободен.

На една бивша възпитаничка на ДДЛРГ, настанена в СПИ, бе прекратен престоя, поради положителна оценка за постигнати резултати в корекционно-възпитателната дейност, както и с цел осигуряване на възможност да продължи обучението си след 8 клас. На територията на страната няма друг СПИ, който да осигури такава възможност. Въз основа на това МК сезира съда по местонахождение на СПИ. Съдът уважи предложението на МК и прекрати възпитателната мярка. Съвместно с ОЗД/ДСП Стара Загора детето беше настанено в ДДЛРГ и продължи обучението си в общинско училище.

Секретарят на МК не е присъствал на заседания на педагогическите съвети по чл. 31, ал. 1 от ЗБППМН по отправени покани от директорите на ВУИ.

Условно осъдени и осъдени на пробация непълнолетни

В съответствие с Указанието на ЦКБППМН (писмо № 73 от 25.09. 2009 г.) е създаден поименен регистър на всички неучащи и неработещи непълнолетни в общината, освободени от СПИ, ВУИ, ПД, както и на условно осъдените.

От Районен съд Стара Загора са наложени общо **16 присъди на 12 непълнолетни лица**, както следва:

2012 г. ефективни - няма	пробация - 14	условни - 7	обществено порицание – 10
2013 г. ефективни - 1	пробация - 10	условни -10	обществено порицание – 13
2014 г. ефективни - 2	пробация – 2	условни - 3	обществено порицание – 9

Наблюдава се съществен спад на наложените присъди на непълнолетни лица за 2014 г. Към края на периода 5 от осъдените вече са навършили пълнолетие.

Категории неучащи и неработещи непълнолетни	Общ брой	Брой продължили образованието си	Брой на обхванати в обученията и програми за квалификация	Брой професионално консултирани и ориентирани	Брой започнали работа
Неучащи и неработещи, напуснали СПИ	1	1	-	-	-
Неучащи и неработещи, напуснали ВУИ	-	-	-	-	-
Неучащи и неработещи, освободени от ПД	-	-	-	-	-
Условно осъдени	3	1	-	-	-
Осъдени на пробация	2	2	-	-	-

Малолетни и непълнолетни от ДДЛРГ, настанени в СПИ и ВУИ

На територията на Община Стара Загора се намират три социални дома за деца на възраст от 7 до 18 години, лишени от родителска грижа (ДДЛРГ), в които живеят 137 малолетни и непълнолетни.

№ по ред	ИНСТИТУЦИЯ	МОМИЧЕТА		МОМЧЕТА		ОБЩО	
		2013	2014	2013	2014	2013	2014
1.	ДДЛРГ „Геофано Попова”	7	12	30	25	37	37
2.	ДДЛРГ „Мария Терезия”	29	26	42	30	71	56
3.	ДДЛРГ „Българка”	26	16	39	28	65	44
ВСИЧКО:						173	137

Решени са общо 25 дела, касаещи 20 лица, както следва: за 1 непълнолетен са решени по 3 дела, за 4 малолетни и непълнолетни по 2 дела, а за останалите 15 по 1 дело. Сигналите са по повод бягства от ДДЛРГ и чести издирвания от полицията, скитничество, рисково поведение, кражби, агресия, арогантно отношение към други деца и неспазване правилника за вътрешния ред в дома. От следващата таблица е видно %-но съотношение на брой възпитателни дела на възпитаници от ДДЛРГ към общия брой дела.

година	Решени възпитателни дела	Брой възпитателни дела на деца от ДДЛРГ	%	Брой деца
2011	129	13	10	10
2012	124	27	21	17
2013	121	32	26	22
2014	101	25	25	20

От всички 101 решени възпитателни дела за отчетния период, 21% са на деца от ДДЛРГ „Българка”. Разгледани са 21 дела за 15 лица от този дом.

Екипът на МКБППМН отговорно и компетентно подхожда при разглеждане на тези дела с цел налагане на най-адекватни възпитателни мерки, имайки предвид:

- Детската душевност е изключително чувствителна и податлива на различни влияния и удари, особено на тези деца, които са настанени в такъв тип социални заведения
- Агресивното поведение е своеобразен сигнал, вик за помощ, за внимание към техния вътрешен свят, в който са се натрупали твърде много разрушителни емоции, с които не могат да се справят сами
- Институционализацията, без която създава невъзможност или слаб самоконтрол на поведението, лесната внушаемост, доминиране на възбудните над задръжните процеси
- Липсва реализирана активна приемна грижа, както и целенасочена работа със семействата с цел реинтеграция
- В национален мащаб броят на домове с такъв статут е редуциран
- В трите ДДЛРГ в град Стара Загора се изпращат проблемни деца от други общини и адаптацията изисква по-продължителен възпитателен контрол
- Близкото разположение на един от домовете до ромския квартал „Лозенец”, както и вече затвърдени контакти с лица от криминогенна среда.

МКБППМН наложи най-строгата възпитателна мярка на 3 лица от ДДЛРГ по чл. 13, ал. 1, т. 13 от ЗБППМН (настаняване във ВУИ) на 1 малолетно момиче и 2 малолетни момчета. Възпитателна мярка по чл. 13, ал. 1, т. 11 от ЗБППМН (настаняване в СПИ) не е налагана. Причините, довели до асоциално поведение и настаняване във ВУИ са комплексни. Настаняване се наложи в защита интересите на децата и с цел прекъсване контактите с лица от криминогенна среда.

Районен съд изпраща решенията и уведомява МКБППМН за присъдите на непълнолетните лица. За същото сме информирани и от инспекторите ДПС към РУ „Полиция”, които също водят такъв регистър.

Няма случай след условно осъждане на непълнолетен Районният съд да е информирал МКБППМН за организиране на възпитателни грижи.

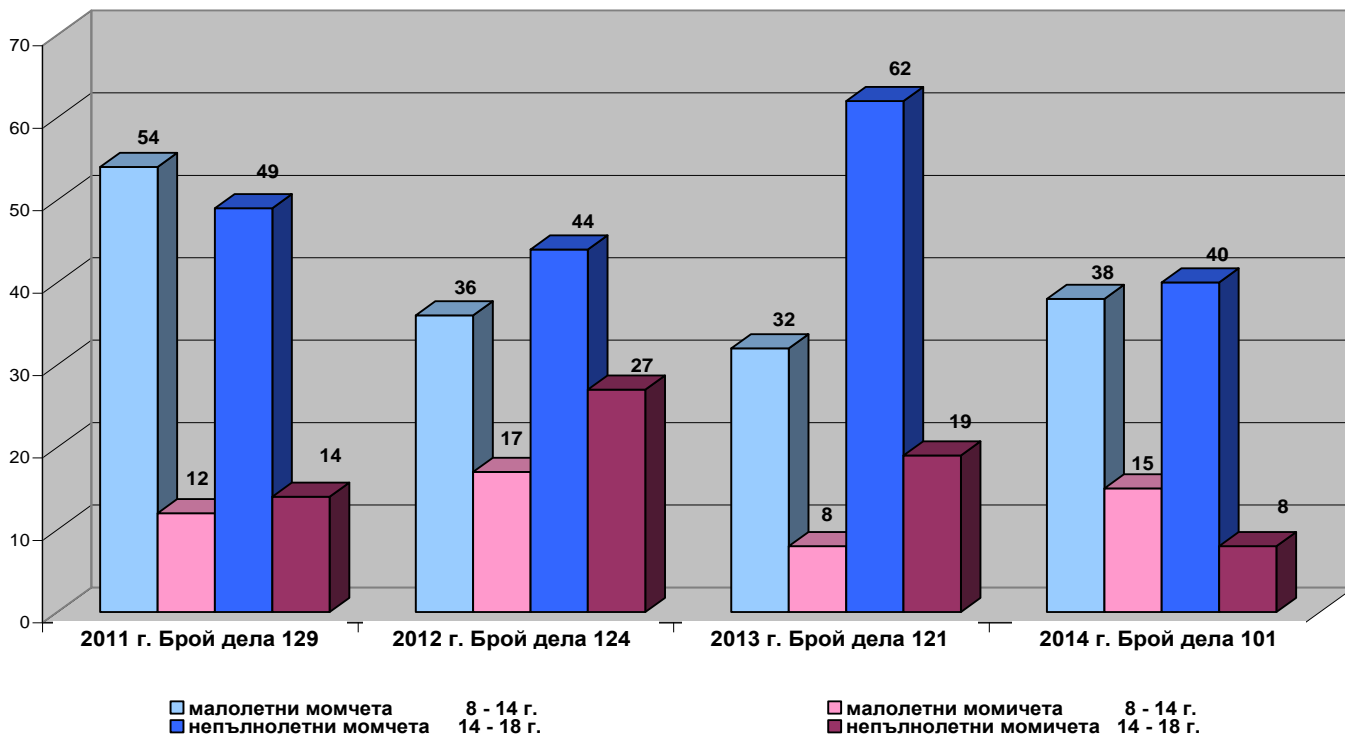
Оказано съдействие от МК на органите на образованието за обхващане на подлежащите на задължително образование и за тяхното неотпадане от училище

Отпадането на децата от образователната система се дължи най-често на проблеми в семейството - битови или миграция на лицата, които се грижат за детето, пътуване в чужбина, занижен родителски контрол. Някои деца са спрени от родителите си (предимно от ромски произход) с различни мотиви - ранен брак, грижи за по-малките членове на семейството и други. МК съдейства на органите по образованието за обхващането и задържането на

дублиране, когато за една и съща проява имаме едновременни сигнали от различни инстанции; поради смяна на адресна регистрация.

От обобщените данни за период от четири години се наблюдава устойчив и значителен спад – с 22% намаляване броя на възпитателните дела по постъпили сигнали за противообществени прояви. По отношение на пол и възраст на извършителите се забелязва особена динамика.

Възпитателни дела на малолетни и непълнолетни по пол и възраст

През 2011 година съотношението на малолетните към непълнолетни извършители с наложени възпитателни мерки е много близко като стойности, през 2012 година превес имат непълнолетните извършители. Тази тенденция се запазва и през 2013 година. Обобщените статистически данни за 2014 година по отношение на възраст показват спад на възрастта на извършителите, както и намаляване на противоправни деяния, извършени от момичета. Спрямо предходната 2013 г. броят на непълнолетните момичета е намалял наполовина за сметка на малолетните. Затова приоритет в дейността ни е широката ранна и интензивна превенция.

Вид на противообществените прояви и престъпления, извършени от деца по решените дела:

38 кражби (в т.ч. 11 на стоки от търговски обекти, 7 на мобилни апарати, 6 на желязо, 4 на дърва, 3 на канцеларски пособия от читалище, 2 на кабели, 2 на пари, 1 на велосипед, 1 на електричество, 1 домова с взлом)

20 повреда на имущество (в т.ч. 8 на недвижимо и 12 на движимо, като 3 от тях, свързани с жп транспорт)

10 проява на агресия и физическо насилие (в т.ч. агресия към съученици, съседни родители и персонал в ДДЛРГ)

6 побой

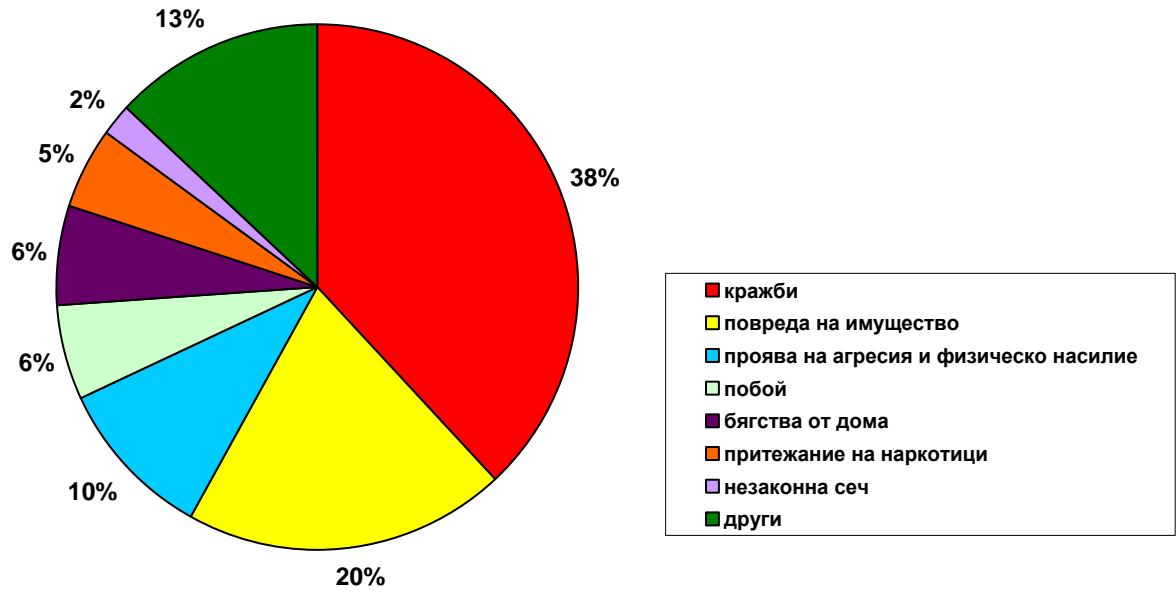
6 системни бягства от дома

5 притежание на наркотици

2 незаконна сеч

други (в т.ч., 1 просия, 1 телефонен тероризъм, 1 телесна повреда, 1 продажба на чуждо МПС, 1 незаконно притежание на боеприпаси, 1 склоняване към просия, 1 непристойно поведение и нарушаване правилника за вътрешния ред в ДДЛРГ т.н.).

Относителен дял на видовете противообществени прояви и престъпления спрямо общ брой решени възпитателни дела

Решените 101 възпитателни дела са по повод противоправни деяния на 93 деца. На 88 от тях първото възпитателно дело е подействало възпиращо и те повече не са извършвали противообществени прояви и престъпления (88%). За останалите 5 са получени сигнали и са образувани второ или трето възпитателно дело (5%), в т.ч. 4 са деца от ДДЛРГ.

Проблеми при образуването, разглеждането на възпитателните дела и изпълнението на възпитателните мерки

Членовете на МКБППМН подхождат отговорно и коректно при подготовката на всяко възпитателно дело и докладите по чл. 16 от ЗБППМН. Всички са обединени от обща цел налагане на най-подходящи възпитателни мерки, които да са предпоставка за успешна корекция. Проблеми при образуване и разглеждане на възпитателните дела се констатират в редки случаи. Има затруднения, макар и рядко, при разглеждане делата на малолетни и непълнолетни от селските райони и от ромския квартал. Поради нисък социален статус на семействата, поради честа смяна на настоящите адреси става забавяне в разглеждане на възпитателното дело. В тази връзка МК отчита приноса на кметствата и районните инспектори за явяването на малолетни, непълнолетни, както и на техните родители за налагане на мерки по смисъла на ЗБППМН.

МКБППМН изготви общо 4 предложения до Районен съд Стара Загора за налагане на възпитателна мярка по чл. 13, ал. 1, т. 13 (настаняване във ВУИ). Потвърдени от съда са всички предложенията на тричленните състави на МКБППМН. Лицата са настанени в корекционните заведения. Няма случай на обжалване от родител на решение на комисията и РС Стара Загора. Допускани нарушения при процедурите по образуването и разглеждането на възпитателни дела

и налагане на възпитателните мерки и мерките по чл. 15 по ЗБППМН няма. На всяко възпитателно дело присъства социален работник от ОЗД към ДСП и фигурира в заповедта на председателя на МКБППМН. Няма констатации за нарушения и предписания от прокуратурата и съда по повод образуването и разглеждането на възпитателните дела. На част от заседанията присъства прокурор от Районна прокуратура.

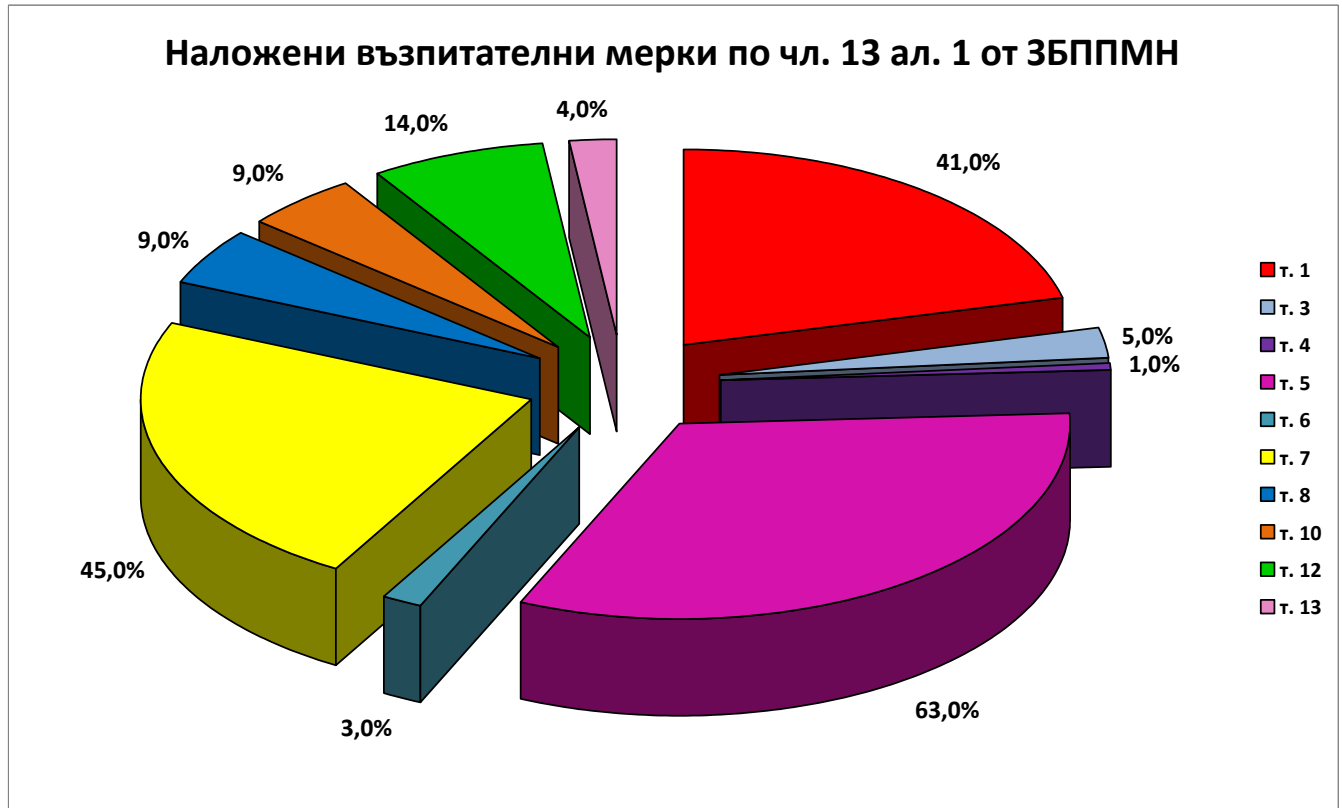
чл.13 ал. 1	Възпитателна мярка	общ брой
т. 1	Предупреждение	41
т. 2	Задължаване да се извини на пострадалия	-
т. 3	Задължаване да участва в консултации, обучения и програми за преодоляване на отклоненията в поведението	5
т. 4	Поставяне под възпитателен надзор на родителите или на лицата, които ги заместват, със задължение за полагане на засилени грижи	1
т. 5	Поставяне под възпитателен надзор на обществен възпитател	63
т. 6	Забрана на непълнолетния да посещава определени места и заведения	3
т. 7	Забрана на непълнолетния да се среща и да установява контакти с определени лица	45
т. 8	Забрана на непълнолетния да напуска настоящия си адрес	9
т. 9	Задължаване на непълнолетния да отстрани със свой труд причинената вреда, ако това е в неговите възможности	-
т. 10	Задължаване на непълнолетния да извърши определена работа в полза на обществото	9
т. 11	Настаняване в социално-педагогически интернат	-
т. 12	Предупреждаване за настаняване във възпитателно училище-интернат с изпитателен срок до 6 месеца	14
т. 13	Настаняване във възпитателно училище-интернат	4
Чл.15	По отношение на родители	
т. 1	Предупреждение	23
т. 2	Задължаване да посещават специално организирани беседи и консултации по въпросите на възпитанието	-
т. 3	Глоба в размер от 50 до 1000 лв.	-

Най-резултатни възпитателни мерки, налагани по чл. 13, ал. 1 от ЗБППМН спрямо малолетни и непълнолетни, извършили противообществени прояви и непълнолетни, освободени от наказателна отговорност по чл. 61 от НК и по отношение на родителите или лицата, които ги заместват по чл. 15 от ЗБППМН.

През 2014 г. със **116** малолетни и непълнолетни е реализирана индивидуална корекционно-възпитателна дейност по смисъла на чл. 13, ал. 1 т. 5 и чл. 41, ал. 1 и ал. 2 от ЗБППМН.

Както е видно от следващата диаграмата, най-често налагана възпитателна мярка по чл. 13, ал. 1 е т. 1 предупреждение - наложено на 41 лица (41%), **т. 5 поставяне под възпитателен надзор на обществен възпитател на 63 лица (63%)**, т. 7 забрана на непълнолетния да се среща и да установява контакти с определени лица на 45 лица (45%), т. 10 задължаване на непълнолетния да извърши определена работа в полза на обществото (9%). По мнение на екипа, най-ефективната мярка е чл. 13, ал. 1, т. 5 (поставяне под възпитателен надзор на обществен

възпитател). На 61 от поставените под надзор на обществен възпитател деца в рамките на една година се дава възможност да са под компетентно и професионално въздействие и за шест месеца на останалите 2 лица. Това е предпоставка за трайни позитивни промени. На 14 лица или в 14% от случаите се дава още един шанс за преосмисляне и въздействие в рамките на още 6 месеца по смисъла на т. 12 - предупреждение за настаняване във ВУИ. В крайни случаи, когато през този изпитателен срок лицето не показва промяна в асоциалното поведение, се прибегва до мерки по чл. 13, ал. 1, т. 13 - настаняване във ВУИ (4%). Направени са 4 предложения след задълбочено екипно анализиране и във всички случаи се защитава добрият интерес на детето.

От разгледаните възпитателни дела на **23 родители** е наложена мярка по чл. 15, ал. 1, т. 1 (предупреждение). Стана практика родителите на децата, с които работят обществени възпитатели, сами да посещават и търсят комисията. Обикновено това се договаря на възпитателното дело и те се запознават още тогава със седмичния график за консултации. Консултантите от функциониращите приемни в селата предлагат помощ и подкрепа за всички нуждаещи се по места.

Прилагане на чл. 25 от ЗБППМН

През 2014 г. не е прилаган чл. 25 от ЗБППМН и по смисъла му „Който не изпълни решение на МКБППМН, се наказва с глоба от 50 до 1000 лв.“ няма санкционирани лица, поради липса на необходимост.

IV. Консултативни кабинети и центрове за социална превенция

Центърът за превантивна и психолого-консултативна дейност се намира в офиса на МКБППМН. Разработват се програми, осигуряващи нови възможности за организиране свободното време на децата, интеграция на деца с противообществени прояви в тях, прилагат се съвременни психолого-педагогически интервенции. Той е отворен и предлага ежедневни консултации на деца, родители и всички нуждаещи се от помощ и знания за девиациите в

поведението на подрастващите и начините за справяне с тях. В него е разширената и обновена приемна на обществените възпитатели, където по предварително изготвен седмичен график те дават дежурства. Консултанти са секретарят, специалистът, обществените възпитатели - психолози, педагози и медицинско лице. В зависимост от потребностите на деца, родители, класни ръководители, педагогически съветници или други лица, потърсили съдействие, се насочват към подходящите консултанти.

Целеви групи, които са обект на дейността:

- деца, учители, родители и семейства, потърсили помощ за срещани трудности в общуването, междуличностните отношения, адаптацията в училище и социалната среда
- малолетни и непълнолетни с асоциално поведение, преминали през МКБППМН
- пребивавали във ВУИ или СПИ и техните семейства, условно осъдени и пробация
- педагогически съветници, педагози и други
- деца и семейства в неравностойно положение и рискови групи
- проблемни деца, настанени в ДДЛРГ
- младежки организации и НПО.

Добре обучен екип от МКБППМН е ангажиран да отговори на следните потребности:

- подпомагане за преодоляване на затруднения и оказване на подкрепа в отношенията „родител-дете”, „родител-учител”, „учител-ученик”, „дете-дете”
- обучения, чрез програми за психосоциална подкрепа и превенция
- индивидуално и групово консултиране
- създаване и реализиране на интензивни и специализирани програми за взаимопомощ и партниране и за формиране на личностни умения за адекватно и позитивно справяне с кризисни житейски ситуации
- изготвяне и предоставяне на информационни и обучителни материали за превенция
- превенция и интервенция на лица, рискови групи и кризисни ситуации
- създаване и реализиране на програми, свързани със свободното време на децата
- обучения и работни сесии с родители-осиновители.

Във връзка със зачестилите сигнали за девиантно поведение на осиновени деца се проведеха поредица индивидуални сесии с родители-осиновители, с цел да се подкрепят родителите по отношение изясняване и признаване на своите нагласи и мотиви и очаквания към детето като личност, детайлизиране на разминаването между очакванията на детето, от една страна, и тези - на осиновителите, от друга.

Доброволно са потърсили консултация и помощ в Центъра за превантивна и психолого-консултативна дейност към МКБППМН 75 деца, 90 родители, 4 родители-осиновители, 1 директор на ЦНСТ, 25 класни ръководители, 5 педагогически съветници. Нуждаещите се от подкрепа семейства най-често са консултирани от тримата психолози - общо 100 срещи с 14 деца и 53 срещи с техните родители.

На същият принцип работят изнесените приемни в с. Дълбоки, с. Калояновец, с. Братя Кунчеви и в административно бюро в ромския кв. „Лозенец”. Планираните дейности дадоха резултат в посока устойчива позитивна промяна в поведението на децата от тези райони и респективно спад в сигналите за противоправни деяния.

В приемната в кметството на с. Дълбоки общественият възпитател провежда ежесмесечни срещи-разговори с кмета на селото, районния инспектор към РУП, директора на ОУ „Иван Мирчев”, деца с проблемно поведение и техните родители. Най-често обсъжданите теми са свързани с нередовното посещение в училище и извършване на кражби от дворове и къщи, най-вече на възрастни хора. Превантивната съвместна дейност е резултатна, имайки предвид, че през отчетния период сигнали за правонарушители не са постъпили. Същата е констатацията за с. Братя Кунчеви и района. В кметството се проведеха индивидуални и групови консултации на деца с наложени възпитателни мерки по ЗБППМН и техните родители, както и с други проблемни деца.

В кметство Калояновец ежесечно бяха посещавани домове на деца с девиантно поведение с цел оказване на социална и друга подкрепа, както лична, така и на семействата. В приемната за деца и родители в ОУ „Отец Паисий” в съвместна среща с кмета, директора на училището и районния инспектор, системно бяха обсъждани случаи на застрашени от отпадане ученици, деца жертва на насилие и такива с проблеми в общуването и училищните изисквания. Дискутирани са проявите на агресия сред подрастващите от района, начините за преодоляването им и какво казва ЗБППМН.

Осъществени бяха 38 срещи с кметове на села, 75 беседи и консултации с родители и деца с проблемно поведение, 25 разговори с районните инспектори.

През Центъра за превантивна и психолого-консултативна дейност са преминали общо 186 деца и 51 семейства, в т.ч. и доброволно потърсили подкрепа.

Акцент и приоритет в работата на Центъра е да предлага програми за организиране свободното време на децата. Новите европейски изисквания и препоръки, относно правната защита на децата изискват иновативни методи и подходи, които да хармонизират с екипната компетентност и креативност и категорично да водят до ограничаване на криминалната активност. Доказателство за добрата политика и практика на нашия екип е задържането на траен интерес към многообразието от дейности и доверие към експертния състав.

V. Обществени възпитатели

С писмо № 37-00-327 от 27.12. 2012 г. на Министерство на финансите и писмо № РД-И-011-03 от 09.01.2013 г. на ЦКБППМН са разчетени средства за 21 обществени възпитатели. С утвърден протокол № 2 състава на МКБППМН от 26.09.2012 г. определи и прие състав от 21 обществени възпитатели, които продължиха да работят през отчетния период.

Работата им е ориентирана изцяло към правата на детето и прилагане на адекватен индивидуален подход, с подкрепящи мерки за въздействие, които да позволят на детето и семейството да осъзнае своята отговорност. Социално-битовите условия, слаб родителски контрол, липсващи ценностни модели са основни фактори, които поставят едно дете в риск да извърши престъпление. В този смисъл важна е ролята на обществения възпитател като орган на местната комисия, извършващ индивидуална корекционно-възпитателна работа с малолетните и непълнолетните.

През отчетния период обществените възпитатели са се ангажирали със 116 малолетни и непълнолетни лица (в т.ч. по чл. 13, ал. 1, т. 5 от предходния отчетен период, чл. 41, ал. 2 от ЗБППМН и условно осъдени), като за 61 от тях мярката по чл. 13, ал. 1, т. 5 е наложена през 2014 година. В 55 от случаите след поставянето под възпитателен надзор на обществен възпитател малолетните или непълнолетните не са извършили нови противообществени прояви и престъпления. На 5 лица с наложена мярка по чл. 13, ал. 1, т. 5 са констатирани повторни противоправни деяния по време на упражняването на възпитателния надзор, в т.ч 3 деца от ДДЛРГ. В индивидуалната корекционно-възпитателна работа обществените възпитатели са осъществили общо 1075 срещи с деца и 521 срещи с техните родители.

С цел да предотвратим противоправни деяния в критични случаи и когато е имало опасност за развитието и възпитанието на децата сме определили обществен възпитател по чл. 41, ал. 1 и ал. 2 на 1 дете след изтичане престоя в СПИ.

Съгласно Статута на обществения възпитател и ЗБППМН обществените възпитатели осъществяват следните ангажименти: широкоспектърна дейност - индивидуална корекционно-възпитателна работа по чл. 13, ал. 1, т. 5 и чл. 41, ал. 2 от ЗБППМН; експертно проучват средата и семейството; подпомагат родителите, които срещат затруднения при възпитанието на децата си; предлагат консултации в Центъра по превенция; изнасят лекции и беседи по програма за ранна превенция в училищата; извършват предварителни проучвания по предложения за възпитателни дела; участват в организирани мероприятия през свободното време на децата „Ваканция 2014”. Високата мотивация и готовността на обществените възпитатели да работят с деца с девиантно поведение произтича от убедеността, че у всяко дете има потенциал, който е

нужно да бъде стимулиран и насочен към социално-приемлива посока, съобразно неговите индивидуални особености. В работата си по превенцията на асоциалното поведение и правонарушенията при непълнолетните общественият възпитател съчетава функциите на надзор и контрол. Поставянето под възпитателен надзор на обществен възпитател е една от най-често прилаганите възпитателни мерки (чл. 13, ал. 1, т. 5 от ЗБППМН). Тази мярка има съществен социално-педагогически потенциал и предлага възможности за активна и ранна превенция на рисковете за развитие на асоциално противоправно поведение на децата, изложени на влиянието на криминогенни фактори.

Година	Планувани брой общ. възпитатели, утвърдени от МФ по Закона за държавния бюджет	Реално усвоени бройки обществени възпитатели за съответната година	Изразходвани средства по Наредба №2 на ЦКБППМН
2014	21	21	49 980,00 лв.
2015	21		
Прогноза за 2016	25		

Съгласно чл. 42, ал. 2 от ЗБППМН с работата на обществените възпитатели и административната част от функциите на супервизията се ангажира ръководството на местната комисия. Задълженията на секретаря са свързани с анализиране на криминогенните фактори и специфичните проблеми в общината и района; организация на социално-превантивната дейност на територията на общината; привеждане в изпълнение възпитателните мерки по чл. 13 и мерките спрямо родители по чл. 15 от ЗБППМН; осъществяване контролна дейност над обществените възпитатели (съгласно ЗБППМН и Статута на обществения възпитател); контрол при изразходване на средствата за материалното стимулиране на обществените възпитатели (според Наредба № 2 на ЦКБППМН). В изпълнение на чл. 42, ал. 3 обществените възпитатели ежесечно представят писмен отчет за работата си до 30 число на месеца, подготвен по предварителна рамка, съобразена с насоките на ЦКБППМН. Към отчета се прилагат удостоверения за срещи с деца, родители, УКПППУ, класни ръководители, за реализиране на беседи в часа на класа. За това им се изплаща възнаграждение, въз основа на заповед и сключен граждански договор с кмета. Ежесечно оперативното бюро (председател на МК, секретар и 2 членове) по диференциран подход и своя методика определя възнагражденията. След приемане, обсъждане на отчетите и оценка на работата по определени показатели се определя възнаграждението. Контрол по изплащане на хонорарите се извършва от финансови органи на Община Стара Загора.

Проблеми при изразходване на средствата за материално стимулиране на обществените възпитатели няма.

Обществените възпитатели на работни срещи със секретаря обсъждат както конкретните и предстоящи задачи и обекти за работа, свързани с преките им задължения, така и нововъзникнали проблемни ситуации и казуси в индивидуалната корекция. Много често в тези срещи активно участва председателят на МК. Всички обществени възпитатели са запознати с разпоредбите на чл. 40-46 от ЗБППМН, основните положения от Статута на обществения възпитател, утвърден от председателя на ЦКБППМН и методическите насоки на проф. д-р Емилия Рангелова.

Във връзка с повишаване на квалификацията на екипа и с цел организационно укрепване през месец март се проведе екипни и професионални супервизии на обществените възпитатели – по една индивидуална сесия с времетраене 60 минути с всеки обществен възпитател и една заключителна групов сесия.

Супервизията е дълготраен процес, който протича успоредно с основната дейност и осигурява „място за привилегировано слушане” в обстановка на конфиденциалност. В центъра на индивидуалната супервизия на обществения възпитател стои работата му и съпътстващите я

преживявания. Супервизията се занимава с професионалната личност и работи, за да активизира силните и здрави страни на личността. Тя е техника за подкрепа и своеобразна форма на психохигиена срещу синдрома на професионално прегаряне. Заключителната сесия беше под форма на групово обсъждане на проблемите в дискусия.

Обществените възпитатели се включиха с голямо желание и активно сътрудничиха на изследването. Изразиха одобрение за инициативата и я приеха като загриженост и признание за тежестта и отговорността на тяхната работа. Към момента на изследването при нито един от супервизираните не се установи синдром на професионално прегаряне или риск от такъв. Психологът-супервизор установи много добра структура, атмосфера и взаимоотношения, както и подчертано желание и мотивация за работа.

Отличните резултати във възпитателната и превантивна работа се дължат на организационно укрепения екип, в който е налице дух на отговорност, взаимопомощ, колегиалност, споделена компетентност и професионализъм.

В периода 6-7 юни в гр. Хисар на националната среща-семинар, организирана от ЦКБППМН към Министерския съвет, участваха 10 обществени възпитатели. Целта беше усъвършенстване работата с деца с девиантно поведение в съответствие с изискванията на Минималните стандартни правила на ООН за правораздаване при непълнолетните, повишаване квалификацията на специалистите, работещи към МКБППМН, обмяна на добри практики на местните комисии в превантивната работа, както и решаване на трудни казуси от практиките.

По инициатива на МК към Общини Павел баня, Мъглиж и Стара Загора и по повод 25 години от приемането на Конвенцията на ООН за правата на детето, в периода 28-29 ноември се проведе регионална среща в гр. Павел баня с участието на 9 обществени възпитатели. Всяка от комисиите сподели своя опит в превантивната работа.

В подбора и определянето на обществените възпитатели няма намеса на Кмет и други лица, извън Местната комисия.

VI. Контролна дейност

На територията на общината не се намират СПИ, ВУИ, ДВНМН, ПД и приюти за безнадзорни деца и такъв контрол не е приложим.

С оглед засилване на противодействието срещу престъпността сред младите хора и недопускане на престъпления против младежта на територията на общината са извършени 26 специализирани проверки съвместно със служителите от ОДМВР, I РУП, II РУП. Контролът е осъществен в райони и места, където се събират малолетни и непълнолетни лица с цел установяване на: системно просещи и скитащи, проституиращи, непълнолетни лица, принуждавани да живеят на съпружески начала с друго, спазване на вечерен час, разпространение на наркотични вещества в райони на училища и интернет зали, продажба и употреба на алкохол от лица под 18 г., прием на работа на лица без надлежно разрешение.

Проверени са: сборища на проституиращи лица, питейни и увеселителни заведения, компютърни клубове, зали за хазарт, търговски обекти, райони на учебни и детски заведения, ДДЛРГ с общо 211 малолетни и непълнолетни проверени лица. В резултат на извършените проверки са издирени 2 непълнолетни лица, обявени за ОДИ. Нарушения за неспазване на вечерен час от малолетни и непълнолетни не са констатирани. Други нарушения, относно: прием на работа без надлежно разрешение на лица, ненавършили 18 г., опиване с алкохолни напитки и продажба на алкохол на лица, ненавършили 18 г., просещи, скитащи и др. не са констатирани.

МКБППМН упражнява контрол върху настойниците и родителите във връзка с наложените мерки по чл. 15, ал. 1 от ЗБППМН. Поддържа се периодично контакт с тях и при нужда се реагира.

VII. Участие на МКБППМН при кризисни интервенции в екипи по Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца жертви или в риск от насилие

МКБППМН е част от изградената вече мрежа за кризисна интервенция на местно ниво, която законодателно е разработена от ДАЗД, а организацията се ръководи на местно ниво от отдел „Закрила на детето”. Секретарят на комисията е сред алтернативно представените участници в местния екип за прилагане на междуинституционален подход. Наш представител участва в мултидисциплинарен екип по изпълнение на този координационен механизъм за взаимодействие при работа по случаи на деца, жертви на насилие или в риск. Уточнени са ангажиментите и възможностите за подкрепа и помощ. Създаден е набор от инструменти, позволяващ прецизност и гарантиращ добри резултати. Община Стара Загора е модел за добра практика в това отношение. Децата на улицата са една от най-заstraшените групи на деца в риск. Между МКБППМН, ИДПС, ОЗД и НПО е създадена ясна организация при работа по случаи на просеци деца и деца джебчии. Родителската безотговорност и липсата на контрол довеждат до изпадането им в състояние на безнадзорност. Понякога самите родители принуждават децата си да извършват подобни деяния. В резултат на съвместната работа към момента в града на практика няма малолетни и непълнолетни лица в трайно безнадзорно състояние. По подаден сигнал се мобилизира ресурсът на няколко институции и така се предотвратява рискът за децата.

През 2014 г. по 6 случая на деца в риск са осъществени работни срещи, на които са обсъдени отговорностите на всяка от ангажираните страни във връзка с прилагането на Координационния механизъм за взаимодействие. За 3 от децата беше договорено ОЗД да проучи възможността за настаняването им в Кризисен център и МКБППМН да свика извънредни заседание за поредно разглеждане поведението на децата и налагане на последваща възпитателна мярка – настаняване във ВУИ.

VIII. Предложения пред местни и централни органи по проблемите на предотвратяването и противодействието на престъпността и противообществените прояви на малолетните и непълнолетните и тяхната социална защита и развитие не са отправяни.

IX. Взаимодействие на МКБППМН

По-важни мероприятия, организирани по социално-превантивната и корекционно-възпитателна дейност на територията на общината съвместно с органи и организации

С местните структури са изградени и се поддържат действени устойчиви партньорства. Създаден е работещ модел на оперативно ниво с добра комуникация и с дългосрочна перспектива, с очаквания за трайни резултати от всички представени в комисията институции и организации.

В община Стара Загора има две РУ „Полиция”, към които функционират детски педагогически стаи с общо 4-ма инспектори и 1 инспектор БППМН към ОДМВР. Контактите с тях са ежедневни и диалогът е устойчив. В резултат на направени проверки от МКБППМН и с оглед налагане на обективни възпитателни мерки от тричленните състави се направи препоръка всяко предложение да съдържа приложена справка с характеристични данни. За лицата, които са обявявани многократно за издирване, особено в случаите за изготвяне на мотивираното предложение до Районен съд към преписката, да се добавя материал, отразяващ регистрации за общодържавно издирване на ГДНП – София.

В състава на МКБППМН са включени двама представители от органите на реда – инспектори от детска педагогическа стая към двете РУ „Полиция”. На свои заседания, свикани по чл. 11, ал. 2, са разгледани 52 предложения на РУП. Наши представители се включиха в мобилни екипи при специализирани полицейски операции с цел предприемане превантивни мерки по ограничаването на противоправните деяния. Все още стои проблемът с невявяването на възпитателни дела на деца и техните родители. В тези случаи сме принудени при няколко

изпратени уведомления с нови дати за насрочване да търсим съдействието на районните инспектори. Добра практика е функциониращи мобилни групи от обществен възпитател, районен инспектор, инспектор ДПС да посещават домовете на родителите на деца от селските райони, които са извършители на противообществените прояви. Впечатляващи и интересни съвместни инициативи между ОДМВР и МК бяха организирани обучения и демонстрации по пътна и пожарна безопасност. На 24 юли агенти от Детска полицейска академия демонстрираха знанията си по пътна безопасност пред 37 деца, участници в лятната превантивна програма. На площадката с разчертано кръстовище чрез интерактивни игри и викторина, с подхода „връстници обучават връстници“ децата затвърдиха знанията си за безопасността на пътя, къщи, навън и в близост до водоеми. На 25 юли 20 деца наблюдаваха демонстрации в ОУ на ПБЗН. През месец октомври МК сключи споразумение с двете РУП с цел съгласуване на професионални действия, знания, умения и ресурси за работа с деца, във връзка с подобряване на корекционно-възпитателна и превантивна дейност на територията на общината.

За подобряване на координацията с цел предотвратяване извършването на противоправни деяния е от значение доброто взаимодействие и сътрудничество с УКПППУ, с които реализираме конкретни общи дейности, като например: УКПППУ водят в своите регистри ученици с противообществени прояви и такива, попадащи в групата „деца в риск“. Документацията на УКПППУ - годишен план за работа, информация за реализацията му, както и определения със заповед състав се представят в МКБППМН в регламентираното време. На всички училищни комисии са предоставени насоки и указания за тяхната дейност. Така със съдействието на МКБППМН се оптимизира дейността на училищните комисии. Училищните комисии по превенция предлагат на педагогически съвет мерки за ограничаване противообществените прояви на учениците в съответствие с конкретните им деяния и възможностите на училището, решават проблемите на застрашените от отпадане ученици, деца жертва на насилие и такива с проблеми в общуването и училищните изисквания. Дейността се реализира в тясно сътрудничество с класните ръководители, училищното настоятелство, родителите и при доброто взаимодействие с МКБППМН. Реализирани са 183 срещи-разговори с председатели или членове на училищни комисии и педагогически съветници. Обществените възпитатели ежесечно се интересуват и отразяват в отчетите си посещенията в училище на малолетните и непълнолетни с наложена възпитателна мярка по чл. 13, т. 5 от ЗБППМН. В тази връзка е полезното взаимодействие с Регионален инспекторат по образованието. При необходимост е оказвано съдействие на родители за записване на деца в подходящо училище с цел преодоляване проблема с отпадането от училище. По отправени покани от директори на учебни заведения, в работни срещи, съвместно с представители на ОЗД, ДДЛРГ и ИДПС, участваха обществени възпитатели, които извършват корекционна дейност с ученици от повереното им училище. Целта беше набелязване на ефективни мерки за преодоляване на отклонения в поведението.

Важно направление в дейността продължава да е взаимодействието с дирекция „Социално подпомагане“ (ДСП) и по-специално социалните работници от отдел „Закрила на детето“ (ОЗД). Организират се съвместни работни срещи за обединяване усилията по предотвратяване противообществените прояви на малолетни и непълнолетни. През тази година се взе решение обществените възпитатели, работещи с конкретни деца, настанени в социална институция, да присъстват на извънредните прегледи на планове за грижа. Целта е да се използва ресурса и авторитета на обществения възпитател. Основен приоритет в работата на институциите, които имат предмет на дейност закрилата на децата, е повишаване на детското благосъстояние. По време на възпитателните дела присъствието на социален работник от ОЗД към ДСП дава обективна възможност за съдействие и тогава, когато е нужно се прецизира социална помощ. В случаите при налагане на възпитателна мярка по чл. 13, ал. 1, т. 11 или т. 13 много прецизно се обсъждат всички обстоятелства около детето и семейството, отразени в обстоен доклад, изготвен от социален работник, служител на ОЗД.

Дейността на комисията до голяма степен е свързана с работата на Районен съд, Районна и Окръжна прокуратура и сектор „Пробация” към Областната служба „Изпълнение на наказанията”. Решаването на възникнали специфични казуси по възпитателни дела налага често да бъдат съгласувани гледните точки на компетентните институции.

С цел набелязване на конкретни мерки за ограничаване на престъпните посегателства, се организират междуинституционални работни срещи. Например: по сигнал, подаден до Областен управител от кмет на с. Змейово, относно зачестили кражби на лично имущество от жилища, през месец май с представители на РС, РП, ОДМВР, ДСП и МКБППМН набелязаха мерки по компетентност.

По постановления на Районна прокуратура Стара Загора са решени 65 възпитателни дела. На някои от заседанията, свикани по чл. 11, ал. 2 за разглеждане на възпитателни дела, както и на други инициативи, свързани с превантивната дейност, присъства прокурор Минчо Николов от РП. Изготвените 4 мотивирани предложения до Районен съд и решения на тричленните състави на МК за настаняване по чл. 13, ал. 1, т. 13 (настаняване във ВУИ) са потвърдени. Много често съдии-докладчици по наказателни дела изискват справки относно налагани възпитателни мерки на непълнолетни лица, за които следва наказателно дело в РС. За всички случаи на непълнолетни с наложено наказание „пробация”, по които се искат данни за възпитателни дела и наложени възпитателни мерки от МКБППМН, са предоставени в срок на сектор „Пробация” към Областната служба „Изпълнение на наказанията”. Съществува добра комуникация и обмен на информация с цел постигане на корекция и по-трайни резултати в поведението на осъдените непълнолетни лица.

За пета поредна година Български Червен кръст е партньор в лятната превантивна програма на МКБППМН. Освен с реализираните 3 обучения, БЧК партнираха с любезното домакинство в тяхната учебителна зала за още 3 инициативи по лятната програма. С това се затвърди успешното взаимодействие в социално-превантивната работа и БЧК като потенциално ангажиран партньор в лятната превенция. Изключително полезни и интересни бяха съвместно проведените обучения в подкрепа на детската безопасност: Експерти и доброволци от БЧК и БМЧК дадоха знания и нова визия за здравословен и безопасен живот на 119 деца - интерактивно обучение по здравословно хранене, дискусия и викторина за водния травматизъм и демонстрации по първа долекарска помощ.

Чрез интерактивни обучения експертите от Регионалната здравна инспекция дадоха модел за отговорно здравословно и безопасно поведение на 82 деца - демонстрация с алкоочила интерактивни игри по пътна безопасност.

Съвместните 2 инициативи с Превантивно-информационен център и Общински съвет по наркотични вещества предложиха на 100 деца арт терапия, ролеви игри, музика, демонстрации на различни алтернативи срещу зависимостите – спорт, изкуство и др.

За втора година партньор в превантивната програма е Център по кариерно ориентиране. С 2 кинолектории по професионално и кариерно ориентиране, експертите привлякоха вниманието на 67 деца, които обогатиха знанията си за отговорностите в различни професии, за да бъдат информирани при вземане решение за своя избор на реализация.

Център за наука, култура и изкуство (ЦНКИ) към Община Стара Загора отвори врати за 178 деца с увлечения към астрономия, латинотанци и изобразителни изкуства. С това бе провокиран интересът на много деца как да осмислят свободното си време целогодишно. Младите журналисти от клуба към ЦНКИ присъстваха на част от инициативите в лятната програма, които впоследствие отразиха в младежкия си вестник „Свободна зона”. Съвместната ни дейност продължи и през учебната година. Във връзка с 15 септември обществен възпитател изготви материал за вестника, свързан с адаптирането на децата към училищната среда при постъпване в първи клас и съвети към родителите как да подпомогнат този процес. Младите журналисти заедно с възпитателя посетиха беседи в часовете на класа на теми „Как да общуваме с родителите”, „Разрешаване на конфликти” с ученици от 5 - 7 клас, както и с деца от ДДРЛГ.

Традиционното ни партньорство със спортните клубове предостави възможност за физическа активност, укрепване и насърчаване на 191 деца към бадминтон, баскетбол, волейбол и плуване.

Нов партньор на МКБППМН е СНЦ „Гражданско обединение – Екоцентър”, който предостави възможност деца да посетят безплатно музикално-образователните спектакли на старозагорската опера „Петя и вълкът”, „Макс и Мориц” и „Сивилският бръснар”. Тази социална услуга допринесе за правилното развитие и успешна социализация на 122 деца в риск и уязвими групи от ДДЛРГ „Българка”, IX ОУ „В. Ханчев” и I ОУ „Г. Бакалов”.

През декември в гр. Хертогенбош, Холандия се състоя учебна визита за управление на европейски образователни програми, организирана от Център за развитие на човешките ресурси (ЦРЧР) към МОН. В нея взе участие наш обществен възпитател и национален посланик на мобилността. Пред представители на холандски и гръцки организации, работещи с деца и младежи в посока личностно развитие, професионално ориентиране и превенция, бяха представени добри български практики. Един от новите аспекти на кариерното ориентиране е ориентирането в мобилност и превенцията на трафика, който дава отговор на въпросите: дали са готови да предприемат пътуване, как то да бъде безопасно, как да се предпазят от трафик и други рискове, как да вземат решение и да планират своето развитие и кариерен път. Лятната превантивна програма на МКБППМН Стара Загора бе представена и печели високата оценка и въодушевление на участниците. Диск с филма „Ваканция 2014” е предоставен на всяка една от участвалите организации.

На 18 май по повод международния ден за съпричастност към засегнатите от ХИВ/СПИН в Национална АНТИСПИН кампания “Животът е безценен!”, съвместно с Местния обществен комитет по въпросите на ХИВ/СПИН, отдел ОМДС, Регионална здравна инспекция, СНЦ „Свят без граници”, СНЦ „Самаряни”, Клуб „Зараза“, БМЧК и МОС, почетохме жертвите от коварната болест с организирано засаждане на символична червена панделка.

През отчетния период комисията предостави възможност за провеждане институционален стаж на 104 студенти редовно обучение и 15 в задочна форма на обучение от специалностите „Социални дейности” към Медицински факултет и „Специална педагогика” и „Социална педагогика” към Педагогически факултет на Тракийски университет.

Добра практика във взаимодействието на МКБППМН е разпознаването на родителите като партньори. Не на последно място отбелязваме активното им участие в превантивните програми и кампании, с което успяхме да провокираме отговорност и диалог с децата.

Затвърди се интересът на местните медии да отразяват работата на екипа на МКБППМН. Местните ТВ Загора, Телевизия Стара Загора, Радио Стара Загора, вестниците „Старозагорски новини, информационният сайт на Общината запознаваха своевременно обществеността. Техни репортери присъстваха на събитията, а в ефира на Телевизия Стара Загора секретарят на МКБППМН презентира дейностите, предлагани в лятната превантивна програма. Това спомогна за популяризиране на работата и издигане авторитета на екипа, отговорен за цялостната корекционно-възпитателна и социално-превантивна дейност на територията на Община Стара Загора. В тази връзка се поддържа създадената през 2012 година страница на МКБППМН в социалната мрежа Фейсбук. В нея се публикуват по-важни събития, споделят се идеи, предложения, мнения, препоръки и се дава възможност за обмен на опит и информация на търсеци и предлагачи такава.

Комисията е отворена и за нови партньорства, които биха допринесли за постигането на траен позитивен ефект от работата с малолетни и непълнолетни извършители на противообществени прояви и престъпления, както и за предотвратяване на отклоняващо се поведение.

X. Квалификационна дейност на МКБППМН

Компетентност означава изпълнение на функциите на определено ниво, стандарт, с други думи - не изпълнение, базирано на житейски представи, а на специализирана подготовка

и съответстващо на определени изисквания. Във връзка с това и за да се справи с все по-сложните ситуации, е необходим добре квалифициран човешки ресурс от хора, мотивирани да работят, да се усъвършенстват и самоусъвършенстват. Ежедневна грижа за всеки от членовете и обществените възпитатели беше как компетентно да успее да посрещне предизвикателствата на новото време, в което растат младите хора. За да бъдат проведени успешно и да се повиши обхватът и ефективността на превантивните мерки е нужно професионалната квалификация и опит да отговарят на високите изисквания за работа с целевите групи.

В периода 19-21 февруари в град Бургас секретарят участва по Оперативна програма „Административен капацитет“ в обучителен модул „Общинска младежка политика и закрила на детето“ със застъпени теми: „Европейска и национална рамка на политиката за младите хора и за закрила на детето“, „Политики за закрила на детето на общинско ниво“, „Механизми за партньорство и координация в двете области“.

От 4 до 7 юни в гр. Хисар беше Националната среща-семинар, организирана от ЦКБППМН към Министерския съвет. Целта е усъвършенстване работата с деца с девиантно поведение в съответствие с изискванията на Минималните стандартни правила на ООН за правораздаване при непълнолетните. Темите включваха: „Методика за системен подход за работа със семействата на деца, извършители на противообществени прояви“, „ Система за проследяване, оценка и коригиране на резултатите от работата на обществените възпитатели“, „Синдромът на професионалното прегаряне (Бърнаут) в помагащите професии“. Бяха разгледани трудни казуси от практиката и възможни решения, както и представени добри практики в сферата на превантивната работа. Участие взеха секретар, 2 членове и 10 обществени възпитатели. Секретарят презентира летните превантивни програми на МКБППМН към Община Стара Загора. Бяха отличени дейността, резултатите, иновативните методи в превантивната работа на комисията и се затвърди доброто име на екипа.

От 24 до 25 юли в Община Стара Загора секретарят участва в обучителен семинар за разработване на проекти по Програма „Европа за гражданите“. Целта на семинара беше усъвършенстване знания и умения относно създаване, развитие и изпълнение на проектни идеи, организиране на обучения, информационни кампании, граждански инициативи.

От 3 до 10 август в град Китен сдружение „Детелини-Чирпан“ организира „Летен форум за професионална подкрепа“, в който участва секретарят на комисията. Основни акценти бяха правният режим на ненавършили пълнолетие лица, извършили противоправни деяния; съвместната дейност на институции и НПО, работещи по проблемите на децата; различни типове родителство, педофилия, актуален коментар на проекта за нов наказателен кодекс в частта му, касаеща малолетните и непълнолетните. Автор, водещ и лектор беше секретарят на ЦКБППМН към Министерския съвет Константин Томанов.

От 24 до 26 септември в Асеновград се проведе Втората национална научно-практическа конференция „Токсикомания, наркомания, зависимости“, организирана от Община Асеновград и МКБППМН, с участие на лектори от Пловдивски университет, лекари – педиатри и психиатри, съдии, прокурори и др.

На 20 ноември секретарят участва в конференция „25 години Конвенция на ООН за правата на детето – българският поглед“, организирана от Държавна агенция за закрила на детето. На събитието официално беше отличен победителят в Националния конкурс за детска безопасност – МКБППМН към Община Стара Загора Плакетът за първо място връчиха г-жа Таня Радочай, представител на Уницеф за България и г-жа Ева Жечева, председател на ДАЗД.

На 26 ноември секретарят бе поканен в ЦКБППМН към Министерския съвет на квалификационен семинар за специалисти от системата за БППМН, за да презентира отличената от ДАЗД превантивна програма. Добрата практика, идеен проект на нашата комисия, беше споделена пред секретари от цялата страна.

В регионалната среща в град Павел баня взеха участие 5 членове на МК и 9 обществени възпитатели.

На 4 декември в град Ямбол по специална покана на МКБППМН към Община Ямбол се проведе обучение на тема „Причини и фактори на агресивното поведение и техники за справяне“ с лектори двама обществени възпитатели от нашата комисия. Участници бяха обществени възпитатели от МКБППМН към Община Ямбол и социални работници в Център за социални услуги за деца и възрастни, гр. Ямбол. В продължение на шест академични часа бяха засегнати основните проблеми, свързани с детската агресивност и нейните проявления в поведението на децата. Използвани бяха групови методи на работа – интерактивни игри, дискусии, решаване на казуси. Бяха засегнати възможностите за намеса от страна на специалистите, работещи с тези деца и ролята на взаимодействието между институциите за постигане на добри резултати. На участниците бяха предоставени различни инструменти за оценка и въздействие при дейности, свързани с подобряването на комуникативните и социални умения на агресивните деца.

Периодично и при нужда в работни срещи секретарят на МКБППМН оказваше методична, консултативна помощ и съдействие при реализиране задачите, регламентирани в ЗБППМН на секретари от Старозагорска област, споделяйки опыта в работата на целия екип. Поредица от теми, касаещи ежедневните отговорности в работата с децата и семействата, прилагане на интерактивни методи в превантивната и ресоциализираща дейност, взаимодействието с Прокуратурата, инспекторите ДПС, отчитане на статистически данни, както и решаване на казуси бяха най-чести акценти във професионалното взаимодействие.

XI. Планувани и изразходвани средства по Наредба № 3 на ЦКБППМН за възнаграждение на членове на МКБППМН

Средства по Наредба № 3 за възнаграждения на членовете на МКБППМН	Изплатени хонорари и осигурителни вноски	Остатък
11 798, 00 лв.	2 065, 00 лв.	9 733, 00 лв.

С цел недопускане на законови нарушения и имайки предвид писмо № РД-И-011-43 от 09.04.2013 г. на Секретаря на ЦКБППМН към Министерския съвет, свързано със заплащането на положения труд в местните комисии за БППМН на общински и държавни служители не са изплащани възнаграждения. Промените на текстове в Закона за държавния служител, Кодекса на труда и ЗБППМН въвеждат тази забрана и в тази връзка не са усвоени средствата докрай.

XII. Проект за необходимите средства за дейност на МКБППМН през 2016 година

Численост обществени възпитатели	Средства Наредба №2 (лева)	Средства Наредба №3 (лева)	Средства за издръжка на МКБППМН (лева)	Средства център по превенция (лева)	Средства за дейност по превенция на противообществени прояви, вкл. семинари, обучения, квалификационна дейност (лева)	Всичко (лева)
25	84 945	11 798	4 000	3 000	15 007	118750

